

UNIVERZITET U BANJOJ LUCI
UNIVERSITY OF BANJA LUKA

FILOLOŠKI FAKULTET

**PREBACIVANJE KODOVA U NASTAVI KINESKOG
KAO STRANOG JEZIKA**

MASTER RAD

Mentor:

prof. dr Jovica Mikić

Student:

Kristina Mataruga

Banja Luka, 2024. godine

UNIVERZITET U BANJOJ LUCI
UNIVERSITY OF BANJA LUKA

FACULTY OF PHILOLOGY

**CODE-SWITCHING IN TEACHING AND LEARNING
CHINESE AS A FOREIGN LANGUAGE**

MASTER THESIS

Mentor:

PhD. Jovica Mikić

Student:

Kristina Mataruga

Banja Luka, 2024.

Apstrakt**Ključne riječi**

Naučna oblast: Humanističke nauke

Naučno polje: jezici i književnost

Značka za klasifikaciju: H 530

Tip izabrane licence Kreativne zajednice: CC BY

Mentor: prof. dr Jovica Mikić, vanredni profesor, Filološki fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Abstract

Keywords

Scientific field: Humanities

Scientific field: languages and literature

Classification badge: H 530

Selected Creative Community license type: CC BY

Mentor: PhD Jovica Mikić, associate professor, Faculty of Philology, University of Banja Luka

PREBACIVANJE KODOVA U NASTAVI KINESKOG KAO STRANOG JEZIKA

Apstrakt

Ovaj istraživački rad se fokusira na fenomen prebacivanja kodova u nastavi kineskog jezika sa učenicima jezičkih nivoa HSK 1, 2 i 3 (Hanyu Shuiping Kaoshi je stepen jezičke kompetencije prema međunarodnom standardu za procjenu jezičkog nivoa kineskog jezika). Cilj istraživanja je bila identifikacija situacija u kojima nastavnici i učenici prebacuju kodove, odnosno smjenjuju kineski, engleski i srpski jezik. Takođe, težilo se utvrđivanju motiva za takvo ponašanje, kao i ispitivanju percepcije učenika i nastavnika o ovoj pojavi. Metodologija istraživanja je obuhvatila analizu relevantne literature i studiju slučaja. Studija slučaja je provedena u Konfucijevom institutu u Banjoj Luci, putem posmatranja dva časa, anketiranja nastavnika, izvornih govornika kineskog jezika, i učenika, te intervjuisanje nastavnika i rukovodioca Konfucijevog instituta. Podaci su analizirani u okviru Fergusonove kategorizacije funkcija prebacivanja kodova. Rezultati istraživanja pokazuju da su nastavnici prebacivali kodove sa namjerom da objasne vokabular i leksičke jedinice, gramatičke sadržaje, kao i složenije koncepte, daju nalog za zadatak, a u svrhu da podstaknu učenike na veći stepen uključenosti u nastavni proces. Učenici nisu u velikoj mjeri prebacivali kodove, ali kada se to desilo bilo je sa ciljem da pruže ekvivalent riječi sa ciljnog na posrednički jezik, u međusobnom razgovoru tokom zajedničkog rada na zadatku, te da popune prazninu u govoru i održe tok konverzacije. Nastavnici su izrazili pozitivno mišljenje o prebacivanju kodova u određenim situacijama. Učenici su naveli da im prebacivanje kodova olakšava usvajanje kineskog jezika zbog njihove nedovoljne jezičke kompetencije na kineskom jeziku, te su naveli da im prebacivanje kodova olakšava usvajanje kineskog jezika: kada uče nove pojmove, sadržaje vezane za gramatiku, za nov vokabular, kao i kod davanja uputstava za zadatak. Ovi rezultati ukazuju da je prebacivanje kodova u okviru ovog istraživanja bilo u službi usavršavanja jezičke kompetencije učenika kineskog jezika.

Ključne riječi; prebacivanje kodova u učionici stranog jezika, kineski kao strani jezik, posrednički jezik, funkcije, stavovi

CODE-SWITCHING IN TEACHING AND LEARNING CHINESE AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

This research paper focuses on the phenomenon of code-switching in Chinese language teaching with students of HSK 1, 2 and 3 language proficiency levels (Hanyu Shuiping Kaoshi is the level of language competence according to the international standard for Chinese language assessment). The goal of the research was to identify situations in which teachers and students switch codes, i.e. switch between Chinese, English and Serbian language. Also, the aim was to determine the underlying motives for such behavior, as well as to examine students' and teachers' perception about this phenomenon. The research methodology included an intensive literature review and a case study. A case study was conducted in the Confucius Institute in Banja Luka, by observing two classes, surveying teachers, native speakers of Chinese, and students, and interviewing teachers and managers of the Confucius Institute. Data were analyzed within the Ferguson's categorization of code-switching functions. The results of the research show that teachers switched codes in order to explain vocabulary and lexical units, grammatical content, as well as more complex concepts, to give instructions for the task, with the purpose to encourage students to participate in the teaching process. The students did not switch codes to a large extent, they switched codes in peer conversation during the pair work, as well as to provide teacher or other student the equivalent in medium language, motives for code-switching were to fill the gap in speech and maintain the flow of the conversation. Teachers expressed a positive opinion about code-switching in certain situations. The students indicate that code-switching made it easier for them to learn Chinese because of their insufficient language competence in Chinese, that code-switching made it easier for them to learn Chinese in the situations such as learning new concepts, grammar content, new vocabulary, and when teacher switched codes to provide instructions for activities. The results of this research showed that code-switching assists the process of teaching and learning Chinese language.

Keywords; code-switching in the language classroom, Chinese as a foreign language, medium language, functions, attitudes

SADRŽAJ

1.	UVOD	9
2.	TEORIJSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA	12
2.1.	Prebacivanje kodova	12
2.2.	Prebacivanje kodova u učionici stranog jezika	13
2.3.	Stavovi o prebacivanju kodova u učionici stranog jezika.....	13
2.3.1.	Stavovi protiv primjene prebacivanja kodova	14
2.3.2.	Stavovi za primjenu prebacivanja kodova.....	15
2.4.	Prebacivanje kodova u učionici kineskog kao stranog jezika.....	15
2.5.	Funkcija prebacivanja kodova u učionici stranog jezika	16
2.6.	Engleski jezik kao <i>lingua franca</i> u učionici kineskog kao stranog jezika ..	17
2.7.	Nastavnik kao izvorni govornik ciljnog jezika u nastavi.....	18
2.8.	Izučavanje kineskog jezika	19
2.8.1.	Izučavanje kineskog jezika u Republici Srpskoj	19
2.9.	Tipološke razlike srpskog i kineskog jezika	20
2.10.	Dosadašnja istraživanja.....	21
3.	METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA	24
3.1.	Cilj i zadaci istraživanja.....	24
3.2.	Hipoteze istraživanja.....	24
3.3.	Metode, tehnike i instrumenti istraživanja.....	25
3.4.	Ograničenja istraživanja.....	30
4.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	32
4.1.	Govor nastavnika i učenika.....	32
4.1.1.	Govor nastavnika	32
4.1.2.	Govor učenika.....	44
4.2.	Rezultati ankete.....	48
4.2.1.	Rezultati ankete za nastavnike.....	48

4.2.2.	Rezultati ankete za učenike	58
4.3.	Rezultati intervjua nastavnika i direktora Konfucijevog instituta	59
4.3.1.	Intervju nastavnika	59
4.3.2.	Intervju direktora Konfucijevog instituta	61
5.	DISKUSIJA.....	63
6.	ZAKLJUČCI.....	68
	LITERATURA.....	71
	Prilozi	79
	Prilog 1	79
	Prilog 2	80
	Prilog 3	82
	Prilog 4.....	83
	Prilog 5	84

1. UVOD

S obzirom da je NR Kina sve prisutnija na svjetskoj sceni kao jedna od vodećih sila u nauci, ekonomiji i politici, popularnost izučavanja kineskog jezika širom svijeta sve više raste. U skladu sa tom činjenicom, može se konstatovati da i naša zemlja sve više saraduje sa NR Kinom i da je interes za učenjem kineskog jezika svake godine veći. Izučavanje kineskog jezika se u Republici Srpskoj provodi u formalnom i neformalnom vidu. Neformalno obrazovanje polaznika, u smislu organizovanja kurseva kineskog jezika za širu javnost provodi se u okviru Konfucijevog instituta u Banjoj Luci. U slučaju kada nastavnici sa partnerskog univerziteta iz NR Kine realizuju kurseve kineskog jezika, u učionici vlada višejezična atmosfera. To se dešava iz razloga što su ti nastavnici izvorni govornici kineskog jezika koji se služe engleskim jezikom, ali se ne služe niti jednim jezikom konstitutivnih naroda u Republici Srpskoj.

Cilj savremene nastave stranih jezika je razvijanje i usavršavanje komunikativne jezičke kompetencije učenika ciljnog jezika. Zbog toga se u učionici stranog jezika uz primjenu savremenih metoda i pristupa nastoji da učenici što više budu izloženi ciljnom jeziku, svodeći upotrebu maternjeg, ili bilo kog drugog, osim ciljnog jezika, na minimum. Iz tog razloga, jedan od izazova nastavnicima predstavlja pravilan balans između upotrebe ciljnog i maternjeg jezika u nastavi.

Prebacivanje kodova, ili smjenjivanje dva ili više jezika tokom nastave stranog jezika, u posljednje vrijeme sve češće predstavlja predmet istraživanja u savremenoj učionici stranog jezika. Ovaj fenomen se istražuje kao moguće sredstvo za unapređenje procesa učenja stranog jezika. Autori koji imaju pozitivan stav prema ovom fenomenu smatraju da se prethodno usvojeni jezici ne mogu isključiti, ili zaključati u nekom dijelu mozga i ostaviti potpuno po strani. Zbog toga su stava da se maternji jezik, kao i drugi jezici kojima učenici vladaju mogu iskoristiti kao dodatno sredstvo u savladavanju ciljnog jezika.

Predmet ovog istraživanja se fokusirao na identifikaciju specifičnih situacija u kojima se primjenjuje prebacivanje kodova, odnosno smjenjuju kineski, engleski i srpski jezik u učionici kineskog kao stranog jezika.

Ovaj fenomen se istraživao u Konfucijevom institutu u Banjoj Luci, sa učenicima jezičkih nivoa HSK 1, 2 i 3. Uzimajući u obzir kompleksnost procesa podučavanja i učenja kineskog jezika, ovo istraživanje treba da pruži dublji uvid u situacije i kontekste u kojima nastavnici, izvorni govornici kineskog jezika, i učenici prebacuju kodove, te kako ova pojava utiče na razumijevanje i usvajanje jezika kod učenika na ovom nivou jezičke sposobnosti. Takođe, istraživani su stavovi nastavnika i učenika u pogledu primjene ove pojave u nastavi

kineskog jezika. Očekuje se da će ovo istraživanje pružiti uvid u eventualnu efikasnost prebacivanja kodova, u smislu da u određenim situacijama unapređuje proces učenja kineskog kao stranog jezika.

Osnovni problem u ovom istraživanju predstavlja pitanje: Da li je prebacivanje kodova u službi usavršavanja komunikativne jezičke kompetencije učenika?

Ovo istraživanje bi moglo doprinijeti boljem razumijevanju prakse prebacivanja kodova u nastavi kineskog jezika, nudeći uvid u situacije u kojima njegova primjena eventualno čini nastavni proces efikasnijim, u smislu da pokazuje da je u službi usavršavanja jezičke kompetencije učenika, ili pak ometa učenike u usvajanju kineskog jezika, s obzirom da postoje mišljenja za i protiv prebacivanja kodova u učionici stranog jezika. Teorije i istraživanja su se do sada bazirala na pozitivnim efektima veće izloženosti učenika ciljnom jeziku, dok se upotreba maternjeg i drugih posredničkih jezika nije intenzivnije istraživala, a kada se i pominjala stavljana je u negativan kontekst. Prebacivanjem kodova u učionici stranog jezika su se bavili istraživači na skoro svim kontinentima ispitujući stavove nastavnika i učenika o primjeni prebacivanja kodova, te o funkcijama i tipovima prebacivanja kodova u okviru izučavanja stranog jezika.

Nedostatak znanja o problemu predstavljaju činjenice da je proveden manji broj istraživanja prebacivanja kodova u višejezičnoj učionici, a posebno u učionici kineskog jezika. Ovoj činjenici treba dodati i da prebacivanje kodova u učionici kineskog jezika nije bilo predmet istraživanja u našoj zemlji, niti u državama našeg govornog područja. Ovim istraživanjem će se pokušati dati mali doprinos o praksi primjene prebacivanja kodova u višejezičnoj učionici, u kojoj se smjenjuju kineski, engleski i srpski jezik.

Prebacivanje kodova u učionici kineskog jezika do sada nije bila tema istraživanja u Republici Srpskoj. U zemljama regiona se fenomen prebacivanja kodova proučavao u okviru diskursa u svakodnevnim situacijama. Navođenje relevantne literature o teorijskim znanjima i rezultata dosadašnjih istraživanja, te navođenje rezultata do kojih se došlo ovim istraživanjem, moglo bi da pruži korisne informacije o tome u kojim situacijama se u učionici kineskog jezika prebacuju kodovi, koji su motivi za tu primjenu, te da li je isto u funkciji usavršavanja jezičke kompetencije učenika. S obzirom da su rezultati dobijeni na osnovu manjeg uzorka, oni se ne mogu generalizovati na sve učionice stranog jezika, ali su dovoljni da bi se mogao dati obrazac dešavanja ove pojave i potvrditi da li je u službi razvijanja komunikativne kompetencije učenika.

Proučavanje prakse prebacivanja kodova u ovoj višejezičnoj sredini i dobijeni rezultati mogu poslužiti da se unaprijedi nastava kineskog jezika. Ova saznanja bi mogla biti dragocjena za nastavnike kineskog, kao i drugih stranih jezika, zatim za osobe zadužene za izradu

nastavnog programa na osnovu kojih se realizuje nastava kineskog jezika za polaznike, kao i za one koji kreiraju politiku inicijalnog obrazovanja nastavnika kineskog kao stranog jezika. Kao organizatori i direktni učesnici nastavnog procesa nastavnici bi trebali biti svjesni eventualne dobrobiti prebacivanja kodova i znati kada, zašto i koliko često da smjenjuju jezike u učionici stranog jezika.

2. TEORIJSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

2.1. Prebacivanje kodova

U međunarodnoj literaturi se ovaj termin pominje kao *code-switching*, u pisanoj formi sa crticom, bez crtice kao jedna riječ *codeswitching*, ili kao dvije odvojene riječi *code switching*. Autori u zemljama regiona koriste različite termine: prebacivanje kodova (Barančić, 2005, Brkljača, 2017, Živković, 2020, Lovrić, 2012, Markalaus, 2020), zamjena koda (Damjanovski, 2016), promjena kodova (Mišić Ilić, 2011), preključivanje kodova (Savić, 1996) i smenjivanje kodova (Bugarski, 2005, citirano prema Mišić Ilić, 2011). Od ponuđenih termina, autor se odlučio za termin *prebacivanje kodova*.

Prebacivanje kodova se proučava sa aspekata različitih naučnih oblasti, prije svega lingvistike, psiholingvistike i sociolingvistike. Stell i Yakpo¹ (2015) navode da lingvistika proučava univerzalna gramatička ograničenja proistekla prebacivanjem kodova, dok psiholingvistika proučava kako su lingvistički sistemi formirani u kognitivnom sistemu dvojezičnih osoba i na koji način ih koriste u razgovoru sa drugima. Sociolingvistika ispituje socijalnu motivaciju za prebacivanjem kodova. Istraživanje koje je predmet ovog rada spada u domen sociolingvistike s obzirom da će se nastojati utvrditi situacije i motivi sagovornika za smenjivanje jezika u učionici kineskog jezika.

Prebacivanje kodova se kao predmet istraživanja javilo u okviru sociolingvistike sredinom prošlog vijeka kada se pojavio interes za proučavanje bilingvalizma (MacSwan, 2020). U tom svjetlu Filipović ističe da se pojam „preključivanja kodova i njegova upotreba ograničavao samo na dvojezične zajednice tipa zajednica špansko/engleskih bilingvala u SAD, francusko/engleskih bilingvala u Kanadi, arapsko/francuskih bilingvala u zemljama Magreba, itd., i to samo one njihove članove koji imaju približno isto (visoko) razvijen nivo lingvističke kompetencije u oba jezika“ (Filipović, 1998:153-154).

Definisanje prebacivanja kodova se razlikuje od autora do autora, u zavisnosti od aspekata i ciljeva istraživanja.

U istraživanjima se u literaturi najčešće citiraju Poplack i Gumperz, koji prebacivanje kodova istražuju iz različitih aspekata. Tako na primjer, Poplack (1980) sa aspekta lingvistike ističe da je „prebacivanje kodova smjena dva jezika u okviru jednog diskursa, rečenice ili konstituenta“ (Poplack, 1980: 583), na to se nadovezuje Savić (1996) koja navodi da ovaj

¹ Sve navode i citate sa engleskog jezika je preveo autor ovog rada.

fenomen predstavlja „mešanje elemenata dva lingvistička varijeteta u okviru jednog iskaza ili teksta“ (Savić, 1996: 24).

Sa aspekta sociolingvistike Gumperz (1982) navodi da se „konverzacijsko prebacivanje kodova može definisati kao niz dijelova govora unutar jednog razgovora koji potiču iz dva različita gramatička sistema ili podsistema“ najčešće u situaciji „kada govornik koristi drugi jezik da ponovi svoju poruku ili da odgovori drugom učesniku u razgovoru“ (Gumperz, 1982: 59). O još nekim motivima za prebacivanje kodova govori Vilke (1991) koja kaže da se ono odnosi na „svjesno prelaženje iz koda u kod koje može biti uzrokovano različitim motivima kao što su, na primjer, nepoznavanje određene riječi u jednom od jezika, želja da se razjasni nespornost, da se naglasi nešto, da se postigne određeni efekt, itd“ (Vilke, 1991: 140).

2.2. Prebacivanje kodova u učionici stranog jezika

Razlozi i situacije smjenjivanja jezika u učionici stranog jezika nisu u potpunosti isti onima koji navode sagovornike da u svakodnevnoj bilingvalnoj konverzaciji prebacuju kodove. Prije svega, cilj interakcije u učionici stranog jezika je drugačiji. U tom smislu, cilj nastavnika stranog jezika je da podučiti učenika, a cilj učenika je da ovlada jezičkim kompetencijama ciljnog jezika. Ovi faktori međusobno utiču na tok komunikacije i njene obrasce, na šta djelimično utiče i činjenica da nastavnik ima vodeću ulogu u interakciji, za razliku od one svakodnevne u kojoj su svi učesnici ravnopravni (Yletyinen, 2004). Bitno je naglasiti da u ovom okruženju jezik ima dvojaku funkciju, i kako Nunan (1990) tvrdi govor je „smisao i krajnji cilj svake aktivnosti na času, ali je ujedno i instrument za postizanje tog cilja“ (citirano prema Koprivica, Lelićanin i Šuvaković, 2011: 297). „Svaki čas stranog jezika može se posmatrati kao dinamičan i složen niz međusobno povezanih konteksta, u kojima je interakcija ključna za poučavanje i učenje“ (Walsh, 2006: 16). Hatch (1983) navodi da „učenici stupaju u interakciju na različite načine: jedni sa drugima, sa nastavnikom, materijalima koje koriste, svojim nivoom međujezika i misaonim procesima“ (citirano prema Walsh, 2006: 22).

2.3. Stavovi o prebacivanju kodova u učionici stranog jezika

U učionici stranog jezika prebacivanje kodova se odnosi kako na jezičke kognitivne sposobnosti učenika, tako i na naviku nastavnika i učenika da u međusobnoj komunikaciji koriste više od jednog jezika (Nilep, 2006).

U pogledu mišljenja prema upotrebi prebacivanja kodova u učionicama stranog jezika, istraživači nisu usaglašeni, što implicira da vladaju oprečni stavovi po pitanju primjene ove strategije u podučavanju drugog i stranog jezika.

2.3.1. Stavovi protiv primjene prebacivanja kodova

Valdés (2020) navodi da protivnici prebacivanja kodova propagiraju monolingvalni pristup u nastavi stranih jezika koji podrazumijeva isključivu upotrebu ciljnog jezika. U takvoj atmosferi nastavnici treba da izbjegavaju miješanje ili naizmjenično korišćenje više jezika. Ovakvo mišljenje je nastalo po uzoru na stavove istraživača koji su proučavali bilingvalizam i tvrdili da dvojezični govornici ne smiju da smjenjuju jezike u konverzaciji. Cook (2001) tvrdi da ove pretpostavke proističu od stavova koje upoređuju usvajanje drugog jezika sa usvajanjem maternjeg jezika, te podstiču monolingvalnu nastavu u kojoj se intenzivno koristi ciljni jezik, dok se maternji jezik izbjegava i posmatra kao mogući ometač u usvajanju ciljnog jezika (citirano prema Villasanti, 2016).

Neki od najčešće navođenih razloga iz kojih je poželjno izbjegavati smjenjivanje jezika je da ono ima štetni utjecaj na proces učenja jer istiskuje ciljni jezik (Rathert, 2012), da podsjeća na primjenu nepopularne gramatičko-prevodilačke metode i da smanjuje izloženost učenika ciljnom jeziku (Macaro, 2005).

Monolingvalni pristup je bio zagovaran i u Kini. Wang (2014) ukazuje da se u Kini propagira isključiva primjena kineskog jezika u učenju ovog jezika. Zagovornici ovog pristupa smatraju da se kineski jezik najbolje usvaja na ovaj način, te da primjena bilo kojeg drugog jezika kojim učenici vladaju ima uvijek negativni efekat u procesu učenja ciljnog jezika. Međutim, rezultati istraživanja su pokazali da monolingvalni pristup podučavanja kineskog jezika nije prikladan za učenike početnog nivoa učenja kineskog jezika (Wang, 2014).

Macaro (2005) je zaključio da onemogućavanje nastavnicima da koriste prebacivanje kodova negativno utiče na razvoj jezičkih vještina učenika. Kada je riječ o razvijanju vještine slušanja i razumijevanja tvrdi da se nastavnici koji su lišeni mogućnosti prebacivanja kodova mogu suočiti sa velikim izazovom u pripremnim aktivnostima učenika prije slušanja zadatog teksta. Naglašava da se to dešava u situaciji kada se u tekstu pojavljuje veći broj nepoznatih riječi koje nastavnik treba da objasni učenicima. U procesu razvijanja vještine pisanja razmišljanje učenika na maternjem jeziku doprinosi boljoj razradi i interpretaciji sadržaja teksta na kojem rade, jer je fond riječi učenika ograničen na ciljnom jeziku (Macaro, 2005).

2.3.2. Stavovi za primjenu prebacivanja kodova

Za razliku od metoda i pristupa koji podržavaju izbjegavanje upotrebe bilo kog osim ciljnog jezika u učionici stranih jezika, pojavljuju se mnogi naučnici koji tvrde da maternji jezik može biti korisno sredstvo prilikom usvajanja drugog jezika (Dailey-O’Cain i Liebscher, 2009). Učionica stranog jezika je već sama po sebi dvojezični prostor i Cook (2001) ističe da u takvoj sredini u umovima učenika ne treba razdvajati maternji i ciljni jezik, već treba nastojati da se oni pripoje (citirano prema Bilgin, 2019: 26).

Atkinson (1993) smatra da maternji jezik može biti vrlo koristan kod polaznika početnog jezičkog nivoa. On smatra da primjena maternjeg jezika predstavlja svojevrsnu prečicu u određenim fazama aktivnosti, jer će u toj situaciji nastavnici imati na raspolaganju više vremena da objasne predmetni sadržaj, a učenici imati dovoljno vremena za uvježbavanje. Neke od tih situacija mogu biti davanje naloga za izvršavanje zadatka ili aktivnosti prije rada na nekom tekstu, koji se čita ili sluša, jer se tada maternji jezik može iskoristiti da se od učenika saznaju činjenice kojima oni odranije barataju, a u vezi su sa temom koja se obrađuje.

Macaro (2005) je utvrdio da smjenjivanje jezika nastavnika ne samo da nema negativan uticaj na produkciju količine ciljnog jezika učenika, već je može uvećati i poboljšati ukoliko se prebacivanje kodova dobro osmisli i realizuje. U takvim uslovima smatra da smjenjivanje jezika može da olakša interakciju i podstakne učenje ciljnog jezika (Macaro, 2005).

Cook (2002) tvrdi da je maternji jezik sastavni dio učenja ciljnog jezika, te da ga ne treba izbjegavati u učionici. On ističe da upotreba maternjeg jezika može da bude efikasna opcija u sljedećim situacijama: obašnjavanje gramatičkog sadržaja i vokabulara, davanje uputstava za zadatke, pružanje povratne informacije učeniku, te održavanje discipline. Butzkamm (2003) tvrdi da je sposobnost da ovlada maternjim jezikom, pružila čovjeku mogućnost da nauči da razmišlja i komunicira, te da stekne intuitivno razumijevanje gramatičkih pravila. On smatra da maternji jezik igra ključnu ulogu u učionici stranih jezika, iako se njegova upotreba kritikuje, te da predstavlja „alat koji najbrže, najsigurnije, najpreciznije i najpotpunije“ otvara vrata ka usvajanju stranog jezika (Butzkamm, 2003: 31). Sert tvrdi „da se stvara most od poznatog (maternjeg jezika) do nepoznatog (novi sadržaj na stranom jeziku) kako bi se prenio novi sadržaj i značenje“ (Sert, 2005: 3).

2.4. Prebacivanje kodova u učionici kineskog kao stranog jezika

S obzirom da se podučavanje kineskog jezika u velikoj mjeri širom svijeta realizuje u okviru Konfucijevih instituta, nastavnici kineskog jezika koji dolaze iz partnerskih obrazovnih

ustanova iz NR Kine su izvorni govornici kineskog jezika. Ta činjenica nam govori da je u kontekstu učenja kineskog kao stranog jezika, u učionici vlada minimalno dvojezična, a najčešće višejezična sredina. Ova činjenica implicira da nastavni proces u ovakvim uslovima u učionici kineskog jezika ima karakter egzolingvalne nastave, jer učesnici u komunikaciji ne dijele isti maternji jezik (Mikić, 2022). Da (2019) smatra da je u pomenutom okruženju prebacivanje kodova neizbježno u komunikaciji nastavnika i učenika, kao i komunikaciji među učenicima. U ovakvoj situaciji smjenjuju se kineski kao ciljni jezik, zatim maternji jezik učenika, kao i strani jezik koji je zajednički učenicima i nastavniku. Pojedini autori su utvrdili da prebacivanje kodova „kao nastavno sredstvo, služi kao most između učenika i nastavnika kineskog jezika i da aktivira atmosferu u učionici“ (Da, 2019: 14).

2.5. Funkcija prebacivanja kodova u učionici stranog jezika

Funkcije prebacivanja kodova u učionici stranog jezika su između ostalih istraživali: Suryaningsih (2023), Temesgen & Hailu (2022), Othman (2015), Hait (2014), Jeanjaroonsri (2022), Krudthong i Krudthong (2023), Ataş (2012), Yletyinen (2004), Bilgin (2019), Rathert (2012), Sert (2005), Fachriyah (2017), Hasibuan i Sari (2018), Muñoz i Mora (2006) i mnogi drugi. Pregledom ovih radova, kao i ostale literature koja se bavi prebacivanjem kodova, došlo se do zaključka da postoje različite kategorizacije funkcije prebacivanja kodova u učionici stranog jezika.

Canagarajah (1995) je definisao dvije šire kategorije prebacivanja kodova: *mikro-funkcije* koje podrazumijevaju smjenjivanje jezika u učionici i *makro-funkcije* koje podrazumijevaju smjenjivanje jezika izvan učionice. Neke od mikro-funkcija su: davanje uputstava učenicima, upravljanje učionicom, analiziranje predmetnog sadržaja i traženje pomoći od nastavnika (Krudthong i Krudthong, 2023).

Flyman Mattson i Burenhult (1999) navode sljedeće funkcije u učionici stranog jezika: promjena teme (u skladu sa nastavnim sadržajem o kojem govore), afektivna funkcija (izražavanje emocija i emocionalno razumijevanje), repetitivna funkcija (prenošenje poruke na oba jezika), socijalna (sa namjerom izgradnje dobrih međuljudskih odnosa) i lingvistička nesigurnost (poteškoće na koje nastavnik nailazi prilikom izlaganjem novog nastavnog sadržaja).

Ferguson (2003) je definisao tri šire kategorije prebacivanja kodova u učionici: prebacivanje kodova za pristup nastavnom sadržaju (*curriculum access*) čiji je cilj da se učenicima pomogne da razumiju sadržaj časa, prebacivanje kodova vezan za organizaciju rada

u učionici (*classroom management*) i prebacivanje kodova za održavanje međuljudskih odnosa sa ciljem poboljšavanja afektivne klime u učionici.

Neki istraživači su razdvojili funkcije prebacivanja kodova na osnovu aktera koji ga primjenjuje, po nastavniku, odnosno učeniku.

Eldridge (1996) je u okviru svog istraživanja primijenio sljedeću kategorizaciju funkcija prebacivanja kodova učenika u učionici stranog jezika: ekvivalencija: učenik daje ekvivalent određene leksičke jedinice ciljnog jezika, *floor-holding*: učenik prebacuje kodove sa namjerom da izbjegne pauzu u govoru, metajezička: razgovor o samom jeziku, objašnjavanje gramatičkih sadržaja ili komentarisanje zadatka, ponavljanje: ponavljanje poruke na drugom jeziku jer na prvom nije bila shvaćena, pripadnost grupi: uspostavljanje identiteta grupe, socijalna funkcija, kontrola konflikta: učenici koriste drugi jezik sa ciljem da izbjegnu potencijalni konflikt koji je nastao zbog nedovoljnog razumijevanja.

Postojanje raznovrsnih taksonomija o funkcijama prebacivanja kodova, Eldridge (1996) opravdava time da „kada se prebacivanje kodova analizira u pogledu funkcije, prebacivanje može biti ili multifunkcionalno, ili podložno različitim interpretacijama funkcija. Na osnovu toga može se zaključiti da učenici i nastavnici smjenjuju jezike zbog različitih motiva“ (Eldridge 1996: 305).

Za potrebe istraživanja koje je predmet ovog rada je korištena Fergusonova kategorizacija funkcija prebacivanja kodova, ali su identifikovane i druge funkcije koje su naveli drugi istraživači, a sve sa namjerom da se što bolje razumiju motivi i situacije koji podstiču sagovornike da u interakciji smjenjuju jezike.

2.6. Engleski jezik kao *lingua franca* u učionici kineskog kao stranog jezika

U literaturi se navodi da je *lingua franca* „jezik putem kojeg se posreduje u komunikaciji između ljudi ili grupe ljudi, čiji se maternji jezici međusobno razlikuju“ (Byram 2014: 336). U ispitivanoj situaciji u ovom radu nastavnici kineskog jezika su izvorni govornik kineskog jezika, pored kojeg govore i engleski jezik. S obzirom da je istraživanje provedeno u Republici Srpskoj, a da je polaznicima maternji jezik srpski, nastavnik i polaznici su premostili jaz u komunikaciji putem upotrebe posredničkog jezika, odnosno jezika kojim vladaju obe strane, a to je bio engleski jezik. Wang (2014) ističe da engleski jezik predstavlja vodeći jezik koji koriste

dvojezični i višejezični govornici kojima engleski nije maternji jezik, i to ne samo u Evropi i Aziji, već i u drugim dijelovima svijeta. Crystal (2003) tvrdi da je na svijetu od četvoro korisnika engleskog jezika samo jednom engleski maternji jezik (Crystal, 2003).

Butzkamm i Caldwell (2009) ističu da poznavanje više jezika može da bude od velike pomoći u usvajanju novog stranog jezika. Kao primjer navode da se u zemljama koje nisu anglofone engleski uglavnom uči kao prvi jezik, a tek kasnije slijedi učenje njemačkog ili francuskog jezika. U takvoj situaciji Kinez koristi svoje znanje engleskog jezika kojim je ranije ovladao kao most u usvajanju njemačkog jezika. Engleski jezik kojim dobro vlada će iskoristiti na način kao što se koristi maternji jezik sa ciljem da se strani jezik što bolje razumije, bez da se ranije naučeni strani jezik smješta u umu u jedan zaseban odjeljak.

Chen i Yeung (2015) u svom istraživanju navode da nastavnici, izvorni govornici kineskog jezika koji su podučavali kineski kao strani jezik u Australiji učenicima kojima je engleski maternji jezik, tvrde da je poznavanje posredničkog jezika igralo ulogu u njihovoj samoefikasnosti u učionici. Posebno navode određene situacije u kojima im nedovoljno poznavanje engleskog ograničavalo održavanje discipline i neometane interakcije.

Wang (2014) navodi da se termin posrednički jezik u nastavi kineskog jezika kao stranog jezika, može definisati kao jezici koje nastavnici i učenici kineskog kao stranog jezika koriste za podučavanje i učenje kineskog jezika. On tvrdi da se u učionici u takvoj atmosferi koristi kineski kao ciljani jezik, zatim maternji jezik učenika, te posrednički koji predstavlja jezik koji je zajednički i nastavnicima i učenicima. Većina programa osposobljavanja nastavnika kineskog jezika u NR Kini podrazumijeva i usavršavanje jezičke kompetencije engleskog jezika sa namjerom da se u učionici održi neometana komunikacija i interakcija (Wang i Kirkpatrick, 2012).

2.7. Nastavnik kao izvorni govornik ciljnog jezika u nastavi

Nastavnik u učionici stranog jezika može biti izvorni govornik jezika koji podučava u učionici, odnosno nativni govornik, ili nenativni govornik. U situaciji u kojoj je vršeno istraživanje, nastavu kineskog jezika su realizovali izvorni govornici kineskog jezika. Byram (2004) navodi da izvorni govornik govori jezikom koji se još naziva i „maternjim jezikom“ ili „prvim jezikom“ (Byram, 2004: 436). Davies (2003) navodi sljedeće karakteristike izvornog govornika „u djetinjstvu usvaja jezik čiji je izvorni govornik, ima intuitivno znanje o prihvatljivosti i produktivnosti gramatike svoga jezika, ima jedinstvenu sposobnost proizvodnje tečnoga, kreativnoga i komunikacijski prikladnoga diskursa koji je potpomognut bogatom

„zalihom“ pohranjenoga vokabulara, ima jedinstvenu sposobnost prevođenja na svoj jezik“ (citirano prema Medved Krajnović, 2009: 105).

2.8. Izučavanje kineskog jezika

Iako kineska civilizacija postoji već milenijumima, izučavanje i učenje kineskog jezika nije bilo toliko popularno, kao u posljednje vrijeme. Jačanje NR Kine i njena važna uloga na svjetskoj ekonomskoj, političkoj i kulturnoj sceni je podstakla da sve više ljudi širom svijeta uči kineski jezik i izučava kulturu i tradiciju ove zemlje.

Izučavanje kineskog kao stranog jezika je prvo bilo organizovano za strane učenike koji su boravili u NR Kini. S obzirom na svjetska kretanja u politici, ekonomiji i kulturi izučavanje kineskog jezika je poprimilo globalni karakter i kineski se počeo izučavati i učiti i u drugim zemljama. To je prouzrokovalo da se termin koji je prvobitno označavao podučavanje kineskog kao stranog jezika „对外汉语教学 duìwài hànyǔ jiàoxué“ promijenili u „国际汉语教育 guójì hànyǔ jiàoyù“ (međunarodno podučavanje kineskog jezika), jer se podučavanje kineskog jezika pored učenika kineskog jezika u NR Kini proširilo i na učenike kineskog jezika širom svijeta (Zhang, Osborne, Shao i Lin, 2020).

Promocija kineskog jezika se danas u svijetu realizuje posredstvom Konfucijevih instituta uz podršku Međunarodne kancelarije savjeta kineskog jezika 国家汉语推广领导小组办公室 (*Office of Chinese Language Council International*), odnosno Hanban. Hanban je osnovan 1987. godine u sklopu Ministarstva obrazovanja NR Kine. Na osnovu podataka koje je objavio Hanban (2018) do 2017. godine je otvoreno 525 Konfucijevih instituta u 146 zemalja (Zhang et al, 2020).

2.8.1. Izučavanje kineskog jezika u Republici Srpskoj

Izučavanje stranog jezika u Republici Srpskoj se odvija u dva vida, u formalnom i neformalnom. Po nekim autorima „formalno ili institucionalno obrazovanje organizuje se i realizuje u posebnim ustanovama koje imaju dozvolu nadležnog ministarstva – predškolskim, osnovnoškolskim, srednjoškolskim i visokoškolskim“ (Mikić, 2022: 21). U ovom kontekstu se izučavanje kineskog jezika odvija na visokoškolskim ustanovama na dva univerziteta u Republici Srpskoj, Univerzitetu u Istočnom Sarajevu i Univerzitetu u Banjoj Luci. Neformalna nastava stranih jezika „se organizuje u privatnim školama ili kulturnim centrima, ali i u ustanovama u nadležnosti stranih država i njihovih ambasada“ (Mikić, 2022: 24). U okviru ovog potonjeg, u Republici Srpskoj djeluje Konfucijev institut u Banjoj Luci.

Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Istočnom Sarajevu u okviru Katedre za sinologiju funkcioniše dvopredmetni Studijski program za kineski i engleski jezik i književnosti u okviru kojeg se izučavaju oba jezika i njima pripadajuće književnosti. Studijski program za kineski i engleski jezik i književnosti otvoren je 2011. godine (izvor: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu). Studijski program Sinologija je otvoren 2022. godine na Filološkom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci. Osnivanju ovog studijskog programa je prethodilo uspostavljanje Konfucijevog instituta Univerziteta u Banjoj Luci 21. januara 2018. godine. U okviru svojih aktivnosti Konfucijev institut realizuje aktivnosti vezane za „programe upoznavanja kineskog jezika i kulture za djecu predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta, studente kao i sve one koji su zainteresovani za učenje kineskog jezika i upoznavanje tradicionalne kineske kulture. (izvor: Konfucijev institut Univerziteta u Banjoj Luci, 2018). Kurseve kineskog jezika realizuju nativni i nenativni nastavnici. Nenativni nastavnici imaju zvanje profesora kineskog jezika i dijele isti maternji jezik sa učenicima. Nativni, odnosno izvorni govornici kineskog jezika dolaze u Republiku Srpsku sa partnerskog Univerziteta za tehnologiju i obrazovanje iz Tijendina i sa učenicima koriste engleski kao posrednički jezik u nastavnom procesu.

2.9. Tipološke razlike srpskog i kineskog jezika

Walton (1989) ističe da „specifične lingvističke karakteristike kineskog jezika, kao što su jedinstven tonski (akcenatski) i fonetski sistem i logografski sistem pisma, polaznicima otežavaju savladavanje kineskog jezika“ (citirano prema Wang i Kirpatrick, 2012:2). Navedene karakteristike ukazuju da su srpski i kineski udaljeni jezici. Za razliku od srpskog, različito akcentovani slogovi u kineskom jeziku mogu nositi potpuno drugačije značenje. Primjer različitog značenja izgovaranja sloga *ba* različitim akcentima izgleda ovako, ukoliko je izgovoren visok i ravan ton *bā* 八 ima značenje *osam*, uzlazni ton *bá* 拔 je iščupati, silazno uzlazni *bǎ* 把 ima značenje *ručka*, i četvrti, silazni ili padajući *bà* 爸 je *tata*.

Dok se u srpskom jeziku koristi latinično i ćirilično pismo, primjenom principa da svaki glas ima jedan znak, fonetski sistem kineskog jezika je nezavisan od pisma. „Iako pokatkad možemo da naslutimo izgovor piktofonetskog karaktera, ipak nećemo znati kako da ga precizno izgovorimo, a još manje da odredimo ton u kojem se on čita“ (Jin, 2016)². Još jedna razlika između ova dva jezika je ta što u kineskom jeziku nema slaganja imenica u rodu broju i padežu, nema gramatičkog roda, što predstavlja jednu od olakšica u savladavanju ovog jezika.

² prevod: Sara Komosar

2.10. Dosadašnja istraživanja

Prva istraživanja o prebacivanju kodova proučavala su učestalost prebacivanja i klasifikaciju funkcija pojedinačnog prebacivanja kodova, a nakon '70-ih godina prošlog vijeka se posmatranjem diskursa u učionici analizirala interakcija sa ciljem da se razumiju značenja nastala smjenjivanjem jezika (Ferguson, 2003).

Literatura koja je korištena u sklopu istraživanja se uglavnom odnosila na identifikaciju i klasifikaciju funkcije prebacivanja kodova u učionici stranog jezika, zatim na ispitivanje stavova nastavnika i učenika, kao i benefita prebacivanja kodova u učionici. Uočeno je da je ova tema globalno aktuelna. Međutim, na prostoru Republike Srpske, kao i u zemljama regiona, nije bilo pokušaja proučavanja prebacivanja kodova u učionici kineskog kao stranog jezika, što predstavlja specifičnost ovog istraživanja.

Hazaymeh (2022) je ispitivala stavove nastavnika o funkcijama prebacivanja kodova u učionici engleskog kao stranog jezika u Ujedinjenim Arapskim Emiratima i zaključila je da nastavnici smatraju da je prebacivanje kodova korisna strategija, te da nastavnici smjenjuju engleski i arapski da pojasne određene sadržaje, pruže učeniku povratnu informaciju, da pomognu učenicima da steknu samopouzdanja, da podstaknu diskusiju učenika o zadacima, testovima i kvizovima, kao i da provjere da li su učenici razumjeli nastavni sadržaj.

Muñoz i Mora (2006) su istraživale funkcije prebacivanja kodova u interakciji učenika i nastavnika u nastavi engleskog kao stranog jezika u Kolumbiji. Uočile su da je najprisutnija bila afektivna funkcija, te da je cilj nastavnika bio da stvori ugodnu klimu za rad. Učenici su uglavnom smjenjivali engleski i španski da iznesu svoje ideje, razjasne značenje riječi, izbjegnu praznine u komunikaciji i potvrde informaciju koju su dobili od nastavnika, takođe, pomagali su jedni drugima da završe misao. Nastavnik je smjenjivao španski i engleski sa namjerom da razjasni značenje riječi, pruži dodatnu informaciju o aktivnosti i da održi disciplinu na času.

Greggio i Gil (2007) su istraživale prebacivanje kodova učenika u učionici engleskog kao stranog jezika u Brazilu. Bez obzira što je uzorak obuhvatio polaznike dva različita nivoa jezičkih kompetencija, rezultati su bili isti. Polaznici su smjenjivali engleski i portugalski da održe tok razgovora, popune lingvističku prazninu, pruže ekvivalent na maternjem jeziku, pitaju za ekvivalent na maternjem, ali i na ciljnom jeziku, postavljaju pitanja o gramatičkim pravilima i strukturama, kao i da razjasne gramatička pravila i strukture.

Jeanjaroonsri (2022) je ispitivala stavove nastavnika i učenika o prebacivanju kodova na Tajlandu u učionici engleskog kao stranog jezika. Zaključila je da je stav prema ovoj strategiji pozitivan, te da je prebacivanje kodova imalo dva cilja: da ciljni jezik bude učenicima

što razumljiviji i da se u učionici ublaži afektivni filter u smislu da se u učionici stvori i održi podsticajna atmosfera za učenje.

Dégi (2014) je u okviru svog istraživanja u učionici engleskog jezika u kojem su se još pojavljivali i mađarski i rumunski jezik utvrdila da su se neciljni jezici uglavnom koristili za prevođenje ili objašnjavanje nepoznatih riječi, upravljanje učionicom i objašnjavanje gramatičkih sadržaja.

Qian, Tian i Wang (2009) su istraživali prebacivanje kodova kod mlađih polaznika engleskog jezika u NR Kini i zaključili da prebacivanje kodova predstavlja svojevrsnu strategiju diskursa koju nastavnici koriste za podsticanje interakcije u učionici i efikasnog upravljanja učionicom. Došli su do zaključka da odgovarajuća količina prebacivanja kodova pomaže u stvaranju i jačanju dobrih navika učenja i uspostavljanju bliskih odnosa na relaciji učenik-nastavnik. Pored toga, zaključili su da se prebacivanje kodova drastično smanjuje u učionici viših jezičkih nivoa.

Zhu i Vanek (2017) su istraživali odnos prebacivanja kodova i nivoa uključenosti učenika u usvajanju engleskog jezika u NR Kini i zaključili da prebacivanje kodova može biti korisna tehnika za nastavnike sa namjerom da podstaknu učenike da budu aktivniji na času i da povećaju obim govora učenika na času.

Macaro (2005, 2006 i 2009) je intenzivno proučavao prebacivanje kodova u nastavi stranog jezika i predlagao je kao efikasnu strategiju. Takođe je istraživao i ulogu engleskog jezika kao posredničkog jezika u nastavi u visokom obrazovanju u NR Kini. Rezultati do kojih je došao se vrlo često citiraju u prilog primjene prebacivanja kodova u nastavi stranog jezika. On smatra da je prebacivanje kodova sastavni dio učionice stranog jezika, te da u tom kontekstu odslikava prirodnu i realnu situaciju u kakvoj se učenici mogu naći. Međutim, Macaro je stava da prebacivanje kodova treba da bude principijelno, u smislu da nastavnik svjesno i umjereno smjenjuje jezike u određenim situacijama i u konkretnom trenutku. U tom smislu Macaro (2009) je definisao *optimalnu upotrebu* prebacivanja kodova ističući da je to upotreba prebacivanja kodova u situaciji kada ono „poboljšava usvajanje drugog jezika i/ili nivoa lingvističke kompetencije za razliku od isključive primjene ciljnog jezika“ (Macaro, 2009: 38).

Wang i Kirkpatrick (2012) su proučavali izbor koda u učionici kineskog kao stranog jezika. Došli su do zaključka da se engleski jezik koristio za interpretaciju, prevođenje i objašnjavanje metajezičkog sadržaja, kulture Kine, davanje naloga za zadatke i povratnih informacija učenicima, te za podsticanje učenika na veće učešće u nastavnom procesu.

Liu (2010) je putem kvalitativne i kvantitativne metode proučavala stavove nastavnika i učenika o smjenjivanju jezika u nastavi engleskog kao stranog jezika na univerzitetima u Kini.

Zaključila je da prebacivanje kodova igra značajnu ulogu u procesu podučavanja i usvajanja engleskog jezika. Kineski je korišten za prevod nepoznatog vokabulara, objašnjavanje gramatike, upravljanje učionicom, izražavanje empatije i solidarnosti prema učenicima.

Wang i Wu (2016) su istraživale funkciju, formu i učestalost prebacivanja kodova nastavnika i stranih studenata u učionici kineskog kao stranog jezika u Kini. One su utvrdile da se ni nastavnici, ni učenici nisu ustručavali da primjenjuju ovu strategiju. Prebacivanje kodova su vidjeli kao sredstvo za motivaciju, odnosno kao strategiju za podučavanje i učenje koja pozitivno utiče na usvajanje znanja i ciljnog jezika.

Hu, Afzaal i Alfadda (2022) su istraživali percepciju međunarodnih studenata u NR Kini o prebacivanju kodova nastavnika prilikom podučavanja kineskog kao stranog jezika. Zaključili su da studenti generalno imaju pozitivan stav o primjeni ove strategije, ali i da se stavovi o primjeni prebacivanja kodova razlikuju među studentima nižeg i naprednijeg jezičkog nivoa.

Da (2019) je na Tajlandu istraživala prebacivanje kodova nastavnika izvornih govornika kineskog jezika. Utvrdila je da nastavnici smjenjuju tajlandski i kineski jezik u situacijama kada učenici nisu dovoljno jezički kompetentni u ciljnom jeziku, te da je prebacivanje kodova između kineskog i engleskog jezika bilo neizbježno kada nastavnici nisu bili dovoljno jezički kompetentni u maternjem jeziku učenika.

3. METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

3.1. Cilj i zadaci istraživanja

Cilj ovog istraživanja je da se prošire znanja o vladanju nastavnika i učenika prebacivanjem kodova u učionici kineskog kao stranog jezika.

Ovim istraživanjem će se utvrditi situacije u kojima se javlja prebacivanje kodova kao i razlozi za tu aktivnost, pružajući uvid u način interakcije učenika i nastavnika u višejezičnoj sredini u kojoj se neminovno u konverzaciji učesnika nastavnog procesa pored ciljnog jezika, pojavljuju i posrednički i maternji jezik učenika. Takođe, utvrdiće se da li ova praksa predstavlja prepreku u usavršavanju komunikativne jezičke kompetencije učenika, te pružiti uvid u stavove učenika, nastavnika, kao i rukovodioca Konfucijevog instituta, o smjenjivanju jezika u nastavi kineskog jezika.

Da bi se gore postavljeni ciljevi postigli, neophodno je realizovati sljedeće zadatke:

- istražiti relevantnu literaturu,
- snimiti časove kineskog jezika, izvršiti transkripciju, analizirati govor nastavnika i govor učenika, te identifikovati u kojim situacijama prebacuju kodove,
- kreirati anketu za nastavnike i anketu za učenike i provesti ankete i analizirati dobijene podatke o stavovima povodom primjene prebacivanja kodova,
- kreirati upitnik za intervju sa nastavnicima i direktorom Konfucijevog instituta, provesti intervju i analizirati dobijene podatke o stavovima povodom primjene prebacivanja kodova,
- analizirati sveukupno dobijene podatke i napisati rad.

3.2. Hipoteze istraživanja

Osnovna hipoteza ovog istraživanja glasi da se fenomen prebacivanja kodova u nastavi kineskog kao stranog jezika manifestuje kroz različite funkcije i motive, a u službi usavršavanja komunikativnih jezičkih kompetencija učenika nivoa HSK 1, 2 i 3.

U savremenoj nastavi stranih jezika, pa tako i kineskog, nastoji se da učenici maksimalno budu izloženi ciljnom jeziku, i stoga se svaka upotreba bilo kog drugog jezika vidi kao nepoželjna. Uprkos takvom stavu, dešava se da u učionici stranog jezika u upotrebi budu i

drugi jezici, maternji ili posrednički jezik. Iz tog razloga je bitno utvrditi u kojim situacijama se javlja prebacivanje kodova, i da li remeti usavršavanje jezičkih komunikativnih vještina, odnosno da li je u službi tog procesa.

Ova hipoteza se može provjeriti kroz sljedeća istraživačka pitanja:

1. Kada nastavnici i učenici prebacuju kodove u učenju kineskog jezika?
2. Zašto nastavnici i učenici prebacuju kodove u učenju kineskog jezika?
3. Koji su stavovi nastavnika, učenika i rukovodilaca Konfucijevog instituta prema prebacivanju kodova u učionici kineskog jezika?

Kroz odgovore na prvo pitanje će se dobiti uvid u obrasce prebacivanja kodova nastavnika i učenika, odnosno steći će se uvid u kojim situacijama prebacuju kodove.

Odgovori na drugo pitanje će pružiti sliku o razlozima za prebacivanjem kodova u učionici kineskog jezika.

Kroz ispitivanje stavova u okviru trećeg pitanja će se doći do zaključka o tome koji su motivi i opšte mišljenje o prebacivanju kodova, te da li ih ispitanici vide kao prepreku ili pak kao korisno sredstvo u učionici kineskog jezika.

3.3. Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

Budući da je empirijski dio istraživanja obuhvatio manji uzorak, ovo istraživanje je kvalitativnog karaktera. Fokus istraživanja je bio na proučavanju i navođenju relevantnih teorijskih i empirijskih izvora kojima su pridruženi rezultati ovog istraživanja.

Triangulacija

S obzirom da ovo istraživanje teži da ispita pojavu upotrebe prebacivanja kodova, potrebno je raspolagati dovoljnom količinom podataka na osnovu kojih će se donijeti validni zaključci o ovom fenomenu. Zbog toga je primijenjena strategija triangulacije, pošto se „kombinacija više od jedne perspektive često koristi za potvrđivanje podataka, jer se tradicionalno tvrdi da ova strategija pruža „potpuniju“ sliku“ (Daymon i Holloway, 2002: 91). U ovom istraživanju je korišten metodološki tip triangulacije, jedan od tri tipa triangulacije koje navode Mackey i Gass (2005), a koja podrazumijeva primjenu „različitih mjerenja ili metoda istraživanja kako bi se istražio određeni fenomen“ (Mackey i Gass, 2005: 181). Rezultati

dobijeni posredstvom nekoliko tehnika su međusobno upoređeni uz pomoć triangulacije sa ciljem da se ustanovi nivo komplementarnosti. Odnosno, da se utvrdi u kom nivou se obrasci primjene prebacivanja kodova i razlozi za smjenu jezika uočeni posmatranjem u učionici kineskog jezika, i stavovi izneseni u anketnim upitnicima i protokolima intervjua, međusobno podudaraju.

Metoda studije slučaja

Sa namjerom da se dobije što kompletniji uvid u smenjivanje jezika u učionici kineskog jezika, te da se ta aktivnost sagleda kroz više slojeva i iz različitih uglova, primijenjena je studija slučaja. Daymon i Holloway (2002) navode da studija slučaja predstavlja širok metodološki pristup, te da je treba zamisliti kao kišobran pod kojim se uklapa sa više drugih pristupa i metoda. Mackey i Gass (2005) navode da se studije slučaja često koriste u različitim istraživanjima izučavanja drugog jezika te tvrde da “studije slučaja generalno imaju za cilj da pruže holistički opis učenja ili upotrebe jezika unutar određene populacije i okruženja“ te detaljno opisuju časove u okviru okruženja u kojem se učenje odvija“ (Mackey i Gass, 2005: 171). Budući da su primarna pitanja studije slučaja kako i zašto se stvari događaju u određenoj situaciji ona predstavlja idealno sredstvo za utvrđivanje funkcija i razloga prebacivanja kodova nastavnika i učenika u učionici kineskog jezika (Daymon i Holloway, 2002). U ovom konkretnom slučaju se dubinski u prirodnom okruženju učenika i nastavnika istražila praksa, odnosno, utvrdili obrasci i razlozi primjene prebacivanja kodova, kao i percepcija nastavnika i učenika o toj praksi. U okviru studije slučaja korištene su sljedeće metode prikupljanja podataka, instrumenti mjerenja i metodi tumačenja podataka:

Metoda prikupljanja podataka

- posmatranje
- anketiranje
- intervjuisanje

Instrumenti mjerenja

- transkript časa
- anketni upitnik
- protokol intervjua;

Metoda tumačenja

- analize konverzacije
- analiza sadržaja anketnog upitnika i protokola intervjua

Metoda posmatranja

„Posmatranje se kao istraživačka tehnika zasniva na prikupljanju informacija i činjenica na osnovu perceptivnih sposobnosti jednog ili više subjekata“ (Vuković i Štrbac, 2019: 151). Cilj je bio da se u ovom istraživanju uz pomoću ove metode prikupe opisi aktivnosti učenika bez nepotrebnog utjecaja na događaje u kojima su učenici uključeni. U okviru ove metode podaci se obično prikupljaju hvatanjem bilješki i audio ili video snimanjem, a ponekad i kombinacijom ovih tehnika (Mackey i Gass, 2005). Audio snimanje je obavljeno uz pomoć mobilnog telefona. Obuhvatilo je dva časa kineskog jezika u uslovima neformalnog obrazovanja u Konfucijevom institutu u Banjoj Luci. Učenici su pohađali HSK 3 nivo, ovo im je bila treća godina učenja kineskog jezika, koji pohađaju dva puta sedmično u trajanju od 45 minuta. Cilj prvog časa, koji je snimljen 15.12.2022. godine, bio je da se korištenjem ranije poznatog i djelimično novog vokabulara opiše data fotografija. Akcenat je bio na vokabularu vezanom za boje, prijedlozima i glagolima poput „trebati“ i „pokloniti“, a sve u duhu proslave Nove godine. Drugi čas je snimljen 11.03.2023. godine. Cilj ovog časa je bio da učenici uvežbaju konstrukciju upitnih zamenica uz korištene konstrukcije „是...的“ koja služi za naglašavanje datog iskaza. Učenici su na osnovu datog vokabulara i modela dijaloga trebali da osmisle novi dijalog. Audio snimci su transkribovani i analiziran je govor nastavnika i govor učenika putem analize konverzacije.

Analiza konverzacije

Prema Pasta (1995) „analiza konverzacije bavi se proučavanjem interakcije u svakodnevnom društvenom kontekstu“ (citirano prema Pavić i Šindolić, 202: 302) na način da „proučava snimljeni, spontano nastali govor u interakciji“ (Nikolić, 2018: 33). Osnovni zadatak analize konverzacije je „da razotkrije implicitno rezonovanje i sociolingvističke kompetencije u proizvodnji i interpretaciji govora u organizovanoj interakciji“ (Hutchby i Wooffitt, 1998, citirano prema Nikolić, 2018: 33). Za transkripciju snimljenog govora nastavnika i učenika tokom posmatranja časova kineskog jezika primijenjen je sistem transkripcije koji su koristile Greggio i Gil (2007) u svom istraživanju prebacivanja kodova nastavnika i učenika u učionici engleskog kao stranog jezika. Transkripcija je data u Prilogu 1. Transkribovan tekst je poslužio za analizu konverzacije. Na ovaj način je analizom iskaza nastavnika i učenika u međusobnoj interakciji, a u okviru određenog konteksta identifikovano u kojim se situacijama primjenjuje

prebacivanje kodova i koji su motivi za to, te da li je omogućena interakcija na času i usvajanje kineskog jezika.

Metoda anketiranja

„Anketa je standardizovani postupak pomoću kojeg se podstiču, prikupljaju i analiziraju izjave odabranih ispitanika s namjerom da se dobije uvid u njihove stavove, mišljenja, preferencije, motive ili oblike ponašanja“ (Posavec, 2004: 82). Ova metoda je provedena putem anketnog upitnika uz pomoć unaprijed pripremljenih pitanja. Kreirani su upitnici za nastavnike i za učenike.

Sadržaj tvrdnji je bio u okviru Fergusonove kategorizacije funkcija prebacivanja kodova (funkcija pristupa nastavnom sadržaju, upravljanju učionicom i afektivnom funkcijom). Anketa za nastavnike je, s obzirom da je namijenjena nastavnicima kineskog jezika koji su izvorni govornici kineskog jezika, a služe se engleskim jezikom, napisana na engleskom jeziku. Tvrdnje u anketnom upitniku su djelimično preuzete od Da (2018) koja je istraživala prebacivanje kodova nastavnika kineskog jezika na Tajlandu, i to u smislu da su određene tvrdnje u potpunosti istog sadržaja, dok su izvjesne tvrdnje adaptirane. Prvi dio ankete je opšti sa pitanjima koliko dugo nastavnici podučavaju kineski jezik i polaznicima kojeg nivoa predaju. Drugi dio sadrži dvije sekcije, u prvoj se ispituje učestalost prebacivanja kodova nastavnika na časovima kineskog kao stranog jezika u okviru dvije funkcije koje je definisao Ferguson: pristup nastavnom sadržaju (*curriculum access*) i organizaciju časa (*classroom management*), a u okviru druge sekcije ispituju se stavovi nastavnika o primjeni prebacivanja kodova, u kontekstu afektivne funkcije. Učestalost smjenjivanja jezika se provjerava uz pomoć šest pitanja, dok se za ispitivanje stavova nastavnika prema primjeni prebacivanja kodova provjerava kroz 12 pitanja. U oba slučaja je korištena 5-stepena Likertova skala. U ispitivanju stavova ponuđeni odgovori su bili: uopšte se ne slažem, ne slažem se, niti se slažem, niti se ne slažem, slažem se, u potpunosti se slažem. „Chua (2006) tvrdi da Likertova skala omogućava ispitanicima da naprave izbor, te da treća opcija „niti se slažem, niti se ne slažem“ omogućava ispitaniku da iznese svoje neutralno mišljenje“ (citirano prema Lee, 2010: 14). Prvim setom zatvorenih tvrdnji su od nastavnika dobijene informacije o tome koliko oni smatraju da često smjenjuju jezike u određenim situacijama. Drugim setom pitanja su dobijeni podaci o stavovima i mišljenju nastavnika o prebacivanju kodova u učionici kineskog kao stranog jezika. Primjer anketnog upitnika se nalazi u Prilogu 2.

Upitnik za učenike je takođe bio struktuisan, sa dihotomnim pitanja, nekoliko zatvorenih i jednim otvorenim pitanjem. Tvrdnje u anketi za učenike su adaptirane na osnovu

tvrdnji koje su u svojim istraživanjima koristili Hu et al. (2022), Nordin, Ali, Zubir i Sadjirin (2013) i Lee (2010). U opštem dijelu ankete ispitanik navodi koliko dugo pohađa nastavu kineskog jezika. U drugoj sekciji su navedene tri tvrdnje o potrebi korištenja i engleskog jezika, osim primjene ciljnog, kineskog jezika. Ispitanicima su trebali da zaokruže da li se sa slažu ili se ne slažu sa datom tvrdnjom. U posljednjem dijelu, koji je bio otvorenog tipa, od ispitanika se tražilo da navedu u kojim situacijama smatraju da im korištenje engleskog jezika u govoru nastavnika olakšava usvajanje kineskog jezika. Primjer anketnog upitnika za učenike je dat u Prilogu 3. Analiza odgovora učenika je trebala da pokaže da li učenici smatraju da im smjenjivanje jezika pomaže u usvajanju kineskog jezika, ili im pak predstavlja prepreku na tom putu. Putem otvorenog pitanja, učenici su imali slobodu da navedu situacije za koje smatraju da im prebacivanje kodova u učionici olakšava usvajanje kineskog jezika. Rezultati ankete za učenike su trebali dati sliku o stavovima učenika prema smjenjivanju jezika, te pružiti uvid u situacije za koje oni smatraju da im je prebacivanje kodova nastavnika u službi usvajanja kineskog jezika.

Metoda intervjuisanja

„Intervju je specijalni oblik razgovora koji se od običnog razgovora razlikuje formalno, sadržajno i psihološki. Intervju se vodi s određenim ciljem i po određenom planu, a osobe (voditelj intervjuja i ispitanik) nisu psihološki ravnopravne“ (Metzinger i Toth, 2020: 34). Sa ciljem da se dobije što više podataka koji se mogu uporediti sa ranije dobijenim podacima primijenjen je dubinski intervju. Ova metoda je korištena jer se dubinskim intervjuom postiže „ustanovljavanje stavova i motiva za određeno ponašanje koji često ostaju skriveni u anketnom istraživanju kojim dominiraju zatvorena pitanja, a koja često zahvataju samo površinske slojeve svijesti ispitanika“ (Pavić i Šundalić, 2021: 244). Takođe, intervju je bio od pomoći da se dodatno ispituju stavove u vezi onih tvrdnji koje za koje su se ispitanici u anketi većinom odlučili za neutralan odgovor. Intervjuom su obuhvaćeni nastavnici izvorni govornici kineskog jezika i jedan direktor Konfucijevog instituta. Kreirani su zasebni upitnici za nastavnike i za direktore. Pitanja u upitniku su adaptirana ili ista onima koje je koristio Jie (2019) u svom istraživanju koje se bavilo proučavanjem stavova nastavnika engleskog jezika o prebacivanju kodova u NR Kini. Razgovor tokom intervjuja je snimljen, a potom transkribovan. „Transkripti se kodiraju, pri čemu istraživač pokušava doći do dubljih uvida putem traženja obrazaca i pravilnosti koji predstavljaju nove spoznaje ili odgovor na postavljena istraživačka pitanja“ (Pavić i Šundalić, 2021: 249).

Dubinskim intervjuom je dobijena slika o stavovima, znanjima, ponašanju, kao i iskustvima nastavnika o upotrebi maternjeg, posredničkog i isključivoj upotrebi kineskog jezika, na koje izazove bi nastavnici naišli ukoliko bi morali realizovati nastavni proces isključivo na kineskom jeziku, o nedostacima primjene prebacivanja kodova, te da li imaju saznanja o eventualnim pravilima Konfucijevog instituta u vezi korištenja maternjeg i/ili posredničkog jezika. Primjer pitanja postavljenih nastavnicima tokom intervju su data u Prilogu 4.

Na osnovu dobijenih odgovora direktora tokom intervju, kao licem koji upravlja Konfucijevim institutom, sagledani su stavovi i ponašanja Konfucijevog instituta o postojanju eventualnih zahtjeva prema nastavnicima kineskog u pogledu izbora jezika koji koriste u nastavi, o posjetama časovima, eventualnim pritužbama učenika, nastavnika ili roditelja o prekomjernoj upotrebi posredničkog jezika od strane kineskih nastavnika u nastavi, te da li podržavaju upotrebu engleskog jezika na časovima kineskog. Pitanja u intervjuu su adaptirana ili ista onima koje je koristila Da (2018) u svom istraživanju. Primjer pitanja postavljenih direktoru Konfucijevog instituta tokom intervju su data u Prilogu 5.

3.4. Ograničenja istraživanja

Istraživanje je provedeno u Konfucijevom institutu u Banjoj Luci. Ova ustanova organizuje kurseve za grupe različitih jezičkih nivoa, koje nisu mnogobrojne. Uglavnom se broj učenika kretao od 2 do 7 polaznika po grupi. Obzirom da ovo nije obavezan vid školovanja i da su polaznici ovih kurseva učenici osnovnih i srednjih škola, te da pored školskih imaju i druge vanškolske obaveze, polaznici nisu uvijek bili redovni na svim časovima. Prvo ograničenje na koje se naišlo je manji broj polaznika, tako da je odabir grupe i termina kada će većina učenika biti prisutna na času, predstavljalo izazov za odabir grupe i snimanje časa. Da je broj učenika bio veći, i interakcija među učenicima bi bila obimnija i možda dala drugačije rezultate. Opservacija časa i anketiranje je provedeno samo kod učenika čiji su nastavnici bili izvorni govornici kineskog jezika, u slučaju da je nastavnikov maternji jezik bio isti učenikovom, interakcija na času, kao i stavovi učenika izneseni u anketi bi možda bili drugačiji. Sljedeće ograničenje se odnosilo na radno iskustvo nastavnika koji su intervjuisani. S obzirom da je tokom istraživanja došlo do redovne smjene nastavnika, novi kadar nastavnika je imao relativno kratko radno iskustvo. Da je njihovo radno iskustvo duže, odgovori bi možda bili drugačiji. Takođe, anketom i intervjuom nisu obuhvaćeni nastavnici čiji je maternji jezik isti maternjem jeziku učenika.

Uzorak učenika obuhvaćen ovim istraživanjem nije reprezentativan, ali se na osnovu njega ipak mogu izvući određeni zaključci koji bi mogli biti od koristi u istraživanjima koja se bave ovom temom i u skladu sa njima pružiti smjernice za buduća istraživanja.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom dijelu će se prikazati rezultati koji su dobijeni posmatranjem časa u okviru kojeg je analiziran govor nastavnika i učenika, provođenjem ankete i intervjua.

4.1. Govor nastavnika i učenika

4.1.1. Govor nastavnika

Za transkript govora nastavnika i učenika je korišten sistem transkripcije koji su u svom istraživanju koristile Greegio i Gil (2007). Legenda za transkripciju je navedena u Prilogu br. 1.

Govor nastavnika je izdvojen na osnovu funkcija koje su se pojavljivale u okviru konverzacije svih učesnika u učionici, a koja je uključivala prebacivanje kodova. Funkcije koje su se izdvojile prikazane su u okviru onih koje je definisao Ferguson, odnosno, pristupu nastavnom sadržaju (*curriculum access*) i organizaciji rada u učionici (*classroom management*), uz navođenje motiva zbog kojih je nastavnik smjenjivao jezike. Pristup nastavnom sadržaju (*curriculum access*) bi se mogao okarakterisati i kao metajezička funkcija jer se u procesu podučavanja i učenja odnosi npr. na tumačenje i objašnjavanje jezičkih pojava i gramatičkog sadržaja. Druga funkcija predstavlja organizaciju časa (*classroom management*) za koju bi se moglo reći da ima pedagoško-didaktičku funkciju u učionici kineskog jezika, u smislu da nastavnik učenicima daje naloge za aktivnosti, ispravlja greške učenike, održava disciplinu u odjeljenju i slično.

Pristup nastavnom sadržaju (*curriculum access*):

Nastavnik je u sljedećim primjerima smjenjivanjem jezika u određenim dijelovima svog iskaza koristio posrednički jezik sa namjerom da učenicima zbog njihove nedovoljne jezičke kompetencije na kineskom jeziku objasni ili razjasni, predmetni gramatički sadržaj:

Izvod 1.

n: So, for the last question „多少钱?“, 你可以说 we learned about like 这个眼镜多少钱? But, if we want to ask a question with a pattern “de“, the new grammar „de“, the question is : 这个眼镜是多少钱买的? It’s a bit complicated. OK? For the first question: 这个眼镜是

谁的? in a daily conversation 我的,这个眼镜是谁 that's it 我的, but if you want to answer it in a sentence 这个眼镜是我. OK? Now you can repeat the whole dialogue once again.

*Znači, za posljednje pitanje, *Koliko košta?, možete reći*, učili smo da *Koliko koštaju ove naočare?* ali ako hoćemo da postavimo pitanje sa obrascem „de“, sa novom gramatikom, pitanje će biti : *Za koliko novca si kupila naočare?* To je malo komplikovano. OK? Za prvo pitanje: Čije su ove naočare? u svakodnevnom govoru će biti moje, *Čije su ovo naočare?* biće *moje*, ali ako odgovarate u okviru rečenice onda je *Ovo su moje naočare*. OK? Sada možete ponoviti cio dijalog još jednom.

u1: 这个眼镜是谁的?

u1: *Čije su ove naočare?*

u2: 这个眼镜是我的.

u2: *Ovo su moje naočare.*

u1: 这个眼镜你++你在哪儿买的?

u1: *Ove naočare si++gdje kupio?*

n: Aha.

n: Aha. ((potvrđuje da je učenik dobro zavrio rečenicu))

u2: 这个眼镜我是 Boska

u2: *Ove naočare sam u Boski*

n: 我是在 boska (u boski)

n: ((nastavnik na ciljnom jeziku naglašava ono što je učenik izostavio u rečenici))

u2: 我是在 Boska 买的.

u2: *Kupio sam u Boski.*

u1: 这个眼镜多少钱? or 这个眼镜多少钱买的?

u1: *Koliko koštaju ove naočare?* ili *Za koliko novca si ih kupio?*

u2: 这个眼镜三百多马克.

u2: *Ove naočare su koštale 300KM.*

Nastavnik je učenicima htio da objasni upotrebu konstrukcije „是...的“ (shi...de) u upitnom i izjavnom obliku, a koja služi da se naglasi ton iskaza, odnosno u ovom slučaju da se naglasi koliko je novca koštao određeni predmet, mjesto gdje je kupljen i pripadnost predmeta. Učenici su nakon tog objašnjenja, bez većih problema u dijalogu upotrebljavali predmetnu konstrukciju. Sa ciljem da učenici uvježbaju predmetni gramatički sadržaj, nastavnik im je zadao drugi predmet da uvježbaju u okviru sličnog dijaloga.

Izvod 2.

u2: 这个笔袋是什么时候买的?

*Kada si kupio ovu torbu?

u1: 这个笔袋上个月买的

*Ovu torbu sam kupio prošlog mjeseca.

n: OK, 好的. So, for the question, if the question is like 这个笔袋是多少钱买的?

*OK, *dobro*. Pa, za pitanje, ukoliko je pitanje: *Za koliko novca je kupljena ova torba?*

u2: 对

**Da*

n: 这个笔袋是++ OK, the pattern is like 这个笔袋是十马克买的. But, if you ask++ if the question is 这个笔袋多少钱? like the simple way, you can just say 十马克. So there's a difference. 有问题吗?

*Ova torba je++ U redu model je: *Ova torba je kupljena za 10 KM*. Ali, ako pitate++ ukoliko je pitanje: *Koliko košta ova torba?* kao, jednostavan način, možete samo odgovoriti *10 KM*. Tako da je to ta razlika. Imate li pitanja?

u1: 没有

*Ne.

Nastavnik je elaborirao obrazac predmetne rečenične konstrukcije i uporedio ga sa jednostavnijim obrascem, u kojem se ne koristi „是...的“ (shi...de) a koji je učenicima odranije poznat.

U sljedećim primjerima nastavnik je smjenjivao jezike sa namjerom da objasni određeni vokabular u sljedećim situacijama:

- da podstakne učenike da dođu do značenja riječi

Izvod 3.

n: OK. So how to say Christmas? Oh, sorry, this character ++ Christmas is ++ How to say Christmas?++ Christmas?++ Merry Christmas?++ No?

*OK. Pa kako se kaže Božić? O, izvinjavam se, ovaj karakter ++ Božić je++Kako se kaže Božić? Božić?++ Božić?++ Srećan Božić?++ Ne?

u1 2: No.

*Ne.

n: 你们又忘了, 又忘了。 OK, this one? How to ++ 怎么读, 怎么读 ?

* Opet ste zaboravili? Opet ste zaboravili? OK, ovaj ((karakter))++ Kako se čita, kako se čita?

u2: 圣,

*šeng

n: 圣

*šeng

u2: 圣诞, 圣诞树.

*šengdan, šengdanšu

n: Yes, 圣诞树

*Da, šengdanšu

u2: 圣诞树

*šengdanšu ((nastavnik je tražio da učenik samo pročita karaktere))

n: 对, 圣诞树.

*Tako je "šengdanšu"

n: 圣 ++ah, sorry, sorry, 圣诞节 is Christmas. 树 is tree, so 圣诞树 is ++

*šeng, ah, izvinjavam se, Božić je Božić. Drvo je drvo, znači božićno drvce je ++

u1: Christmas tree

*Božićno drvce.

Nastavnik je želio da provjeri da li učenici mogu pretpostaviti šta znači riječ 圣诞树 (šengdanšu- Božićno drvce), te je prvo počeo sa riječi koju su ranije naučili Božić, a koja se razlikuje u samo jednom karakteru. S obzirom da je uvidio da se ne sjećaju te riječi, pokušao je da ih podsjeti, i na taj način ih navede da zaključe koja je riječ u pitanju, na kraju im je dao ekvivalent na posredničkom jeziku, za Božić i drvo, te su učenici shvatili o čemu se radi.

Izvod 4.

n: So, maybe they don't have enough money to buy Christmas gift.

*Pa, oni možda nemaju dovoljno novca da kupe poklon za Božić.

u1: Yes.

*Da.

n: So, they need a gift, right? 所以我们可以说学校要把礼物送给, NEED ?

*Pa, njima su potrebni pokloni, zar ne? *Tako možemo reći da će škola dati ove poklone, treba?* ((htjela da joj učenici ponude ekvivalent na ciljnom jeziku, zato nije dovršila rečenicu na ciljnom jeziku, u smislu kome će dati poklone))?

u1: Aha, 需要.

*Aha, potrebitim ((onima koji su u potrebi))

n: 需要的孩子++the kid who need a gift, 学校要把礼物送给需要的孩子.

**Djeci kojoj je potrebno. Djetetu kojem je potreban poklon, škola će dati poklone deci kojoj je potrebno*

U ovom dijelu razgovora nastavnik je želio da provjeri da li se učenici sjećaju riječi koju su nedavno učili, započetu rečenicu na kineskom je završio sa ekvivalentnom riječi na posredničkom, a učenik je to prepoznao i nastavio na kineskom, iz čega se može zaključiti da je učenik razumio namjeru nastavnika.

- da od učenika zatraži ekvivalent (prevod) riječi:

Izvod 5.

n: 这个字呢, send something as a gift, that's ++

*A ova riječ? Dati nekome kao poklon, to je ++

u1: 送.

*Dati.

Izvod 6.

n: 好的, 我们读一读, 读一读. 这是++ 你忘了? How to say gift? Gift? Gift is++

**U redu, hajde da čitamo, da čitamo. Ovo je++Da li ste zaboravili? Kako se kaže poklon? Poklon? Poklon je*

u1: 礼物

*Poklon.

Izvod 7.

n: And the „inside“ is ++

*I, unutra je ++

u1: 里

*Unutra

Izvod 8.

n: 好的, this one ++this one is

**U redu*, a ova ((riječ))++ ova ((riječ)) je

u1: 箱子

*Kutija

n: 箱子, 箱子 is a ++

**Kutija*, *Kutija* je ++

u2: A box.

*Kutija.

U ovim situacijama nastavnik provjerava da li se učenici sjećaju vokabulara koji je ključan za opis slike, traži ekvivalent na kineskom jeziku, a na tabli je napisao karaktere i latiničnu transkripciju.

Izvod 9.

n: 笔 is

**Olovka* je

u1: Pencil

*Olovka

Izvod 10.

n: What's the meaning 上个月?

*Šta znači *prošli mjesec*?

u1: Last month.

**Prošli mjesec*.

U okviru ova dva primjera nastavnik traži od učenika da pruže ekvivalent riječi na posredničkom jeziku, jer je predmetni vokabular bio neophodan za osmišljavanje dijaloga.

- da učenicima pruži ekvivalent (preveo) na posredničkom jeziku:

Izvod 11.

n: This one is, how to say, maybe we can say it like 天蓝色, this blue looks like the sky, right? So 天蓝色, OK. 好吧, 你们想一想.

*A ovo je, kako se kaže, možda možemo reći kao *neboplava*, ova plava podsjeća na nebo, zar ne? Pa, *neboplava*, OK, u redu. Razmislite malo.

U ovom dijelu razgovora učenici treba da opišu predmetnu sliku, a pošto već znaju kako se na kineskom kaže plava, nastavnik im je proširio vokabular sa novom riječi, za jednu nijansu plave, u smislu da se riječi plava na početku dodaje karakter koji se odnosi na *nebo*, 天, a koji su ranije učili.

Izvod 12.

n: „绿色的箱子“, 我们可以说“像“, “绿色的箱子像“, 像 is ++ do you know this character? 像 look like.

*„Zelena kutija“ možemo reći da „liči na“, „Zelena kutija liči na ++liči na, da li znate tu riječ? *Liči na*, liči na

u2: Aha.

*Aha ((učenica potvrđuje da razumije)).

n: 绿色的箱子像一棵圣诞树, Yes, but you can also say „绿色的箱子是一棵圣诞树“, that also make sense because it is the same.

**Zelena kutija liči na božićno drvece*, da, ali takođe možete reći i *Zelena kutija je jedno božićno drvece*, i to takođe ima smisla jer je isti ((smisao)).

Nastavnik je htio da pomogne učenicima u opisu slike, u smislu da im pokaže da se jedan opis može iskazati na dva vrlo slična načina na ciljnom jeziku, uz promjenu jednog karaktera, *liči na* 像, a koji je do tada učenicima bio nepoznat. S obzirom da je u pitanju apstraktan pojam, vjerovatno je nastavniku bilo efikasnije da ga prevede učenicima.

Izvod 13.

n: 需要, 需要 . What is the meaning of 需要?

**Treba, treba*. Koje je značenje *treba*?

u: ((nije bilo odgovora))

n: I need something.

**Treba mi nešto*.

u2: Aha, aha 我需要 .

*Aha, aha, *Treba mi*.

Nastavnik je pitao za značenje riječi, i kad nije dobio dogovor od učenika, ponudio je ekvivalent na posredničkom jeziku, iako su učenici ranije već učili ovu riječ.

Izvod 14.

n: The colours

*Boje

u2: Aha, uhm++

u1: 绿

*zelena

n: 绿色

*zelena ((nastavnik je ispravio jer riječ nije kompletna)

u1: 绿色

*zelena

u2: Hmm++

((učenik se nije mogao sjetiti))

n: 黄色, yellow, 黄色.

*Žuta, žuta, žuta.

u1: Aha

*Aha

Nastavnik je želio da učenici nabroje nazive za boje koje su ranije usvojili, pošto je nastupila pauza u govoru učenika, nastavnik je ponudio pomoć u vidu da je naveo boju na ciljnom jeziku i potom ponudio ekvivalent na posredničkom.

- ispravi grešku u izgovoru:

Izvod 15.

n: So, do you want to ask other items. 这是++这是 眼镜

*Pa da li želite da postavite pitanja za druge predmete? Ovo su++, ovo su naočare.

u2: 眼镜

*Naočare

n: 眼镜, neutral tone, 眼镜, and this one 眼镜, it is two syllable 眼镜, 眼镜. OK.

* Naočare ((nastavnik naglašava izgovor)), neutralan akcent, naočare, a ovo ovdje, naočare, je dvosložno, naočare, naočare, OK.

S obzirom da učenik nije pravilno akcentovao riječ, nastavnik ga ispravlja i skreće pažnju da je ista dvosložna.

U gore navedenim situacijama u okviru funkcije prebacivanja kodova može se konstatovati da je nastavnik iskoristio poznavanje engleskog jezika učenika da im objasni gramatički sadržaj, te da provjeri da li se sjećaju određene leksike jer je ona bila bitna za rad na određenim zadacima, kao i da ih nauči novom vokabularu. U slučajevima kada je došlo do pauze u govoru učenika jer se nisu mogli sjetiti odgovora, pružio im je ekvivalent riječi.

Organizacija nastavnog procesa (classroom management):

Nastavnik u sljedećim situacijama smjenjuje jezike sa namjerom da učenicima da uputstvo za zadatak/aktivnost:

Izvod 16.

n: Explain for me what's this. OK, and think about the words we learned, we just read.

*Objasnite mi šta je ovo. OK, i razmislite o riječima koje smo naučili i koje smo upravo pročitali.

u2: OK.

n: OK? So you have three minutes to think about.

u2: OK

Izvod 17.

n: So, do you want to ask other items? 这是++这是 眼镜.

*Pa, hoćete li da postavite pitanje i za druge stvari? *Ovo su ++ naočari*

u2: 眼镜

**Naočare*

n: OK, so now let's do a dialogue, please make a dialogue. Make a dialogue. Ok, maybe first, OK, maybe, someone should ask, for example, you should ask her about her items. Make some questions with+++Make some questions with „的“ 谁, 什么, 时候, 什么时候. It means++
What's the meaning of 什么时候 ?

*OK, pa, hajde da uradimo dijalog, molim vas da napravite dijalog. Napravite dijalog. OK, možda prvo, OK, možda bi neko trebao da pita, na primjer, ti bi trebala da je pitaš za njene

stvari. Napravite pitanja sa ++ Napravite pitanja koristeći „de“ i ko,šta, kada. To znači ++, Šta znači *kada*?

u1: When

**Kada*

Izvod 18.

n: OK. That's it? OK. Maybe, ok, maybe you can ask one more question 什么时候. So, the question is ++ make a question with 什么时候.

U redu. Da li je to sve? U redu, možda, u redu, možda možeš postaviti još jedno pitanje sa *kada*. Znači, pitanje je ++ postavi pitanje sa *kada*.

u2: 这个笔袋什么时候买的?

* Kada si kupila ovu torbu?

Izvod 19.

n: OK. So you have three minutes to think about

*OK. Pa, imate tri minuta da razmislite.

u2: OK.

*OK

U ovoj situaciji nastavnik informiše učenike koliko vremena imaju da završe zadatak.

Izvod 20.

n: 所以你们应该还颜色的

*Dakle, treba da koristite boje ((u rečenici))

u2: Kao ++ u školi imamo četiri kutije, jednu plavu, jednu zelenu, jednu žutu, jednu ovu 天蓝色 i onda kažemo, kao ++

n: Can you talk with each other in Chinese?

*Možete li razgovarati na kineskom?

u2: OK, dobro, znači ++ 里学校

*učionica u ++

u1: 学校里

u učionici

u2: 学校里我们有四个

*u školi imamo četiri

Dok su učenici pripremali tekst opisa slike u međusobnoj interakciji koristili maternji jezik, nastavnik ih je zamolio da koriste ciljni jezik, što su oni i uradili.

Izvod 21.

n: 你们说完了? 说完了?

**Da li ste završili, da li ste završili?*

u: ++

((niko nije odgovorio))

n: Have you finished?

**Da li ste završili?*

u1: Yes, yes we are finished.

**Da, da završili smo.*

Nastavnik je ponovio nalog na posredničkom jeziku, jer niko od učenika nije odregovao i pružio odgovor na pitanje da li su završili zadatak.

Izvod 22.

n: This one+++this one is++

u1: 箱子

**kutija*

n: 箱子 . 箱子 is a ++

**Kutija. kutija je*

u2: A box.

**Kutija.*

n: Yes, a big box, not a tiny one.

**Da, velika kutija, a ne malena.*

Nastavnik je u ovoj situaciji dao učeniku povratnu informaciju na posredničkom jeziku, sa namjerom da mu da do znanja da je dobro odgovorio.

Tokom opservacije časova uočeno je da nastavnik vrlo često koristi „so“ i „right“ da održi tok interakcije. „So“ koristi na početku rečenice, unutar rečenice i na kraju rečenice, bez ikakvog značenja, samo da poveže tok razgovora, dok „right“ koristi da provjeri da li su učenici razumjeli, kao potvrda razumijevanja, bez ikakvog značenja.

Izvod 23.

n: Yes, SO 你是哪个年纪的学生?

*Da, pa, u koji razred ideš?

Izvod 24.

n: OK, here ++ SO, 这些字, 这些字我们都学过了.

*OK, ovdje++ pa, ove riječi, ove riječi smo već učili.

Izvod 25.

n: OK, 所以我们先说第一个问题. 一个箱子是++ 有四个箱子, 对吧? SO 一个箱子是++

*OK, najprije da postavimo prvo pitanje. Jedna kutija je ++ ima četiri kutije, je li tako? Pa, jedna kutija je ++

Izvod 26.

n: 对, 好. I think, school organized this event, RIGHT?

* Tako je, dobro. Ja mislim da je škola organizovala ovaj događaj, zar ne?

Izvod 27.

n: So, they need a gift, RIGHT? 所以我们可以说学校要把礼物送给, need ?

*Pa, njima su potrebni pokloni, zar ne?

Izvod 28.

n: This one is, how to say, maybe we can say it like 天蓝色, this blue looks like the sky, RIGHT? So 天蓝色, OK. 好吧, 你们想一想.

*A ovo je, kako se kaže, možda možemo reći kao *neboplava*, ova plava podsjeća na nebo, zar ne? Pa, *neboplava*, OK, u redu. Razmislite malo.

Na osnovu svih gore navedenih primjera može se zaključiti da je nastavnik prebacivao kodove jer je smatrao da će objašnjavanje gramatičkih sadržaja ili vokabulara, te davanje uputstava biti efikasnije na taj način nego da koristi ciljani jezik, a u situaciji kada je tražen ili

dat ekvivalent riječi je htio da provjeri da li učenici razumiju smisao određenog vokabulara ili leksike, jer su bili od značaja za dalje razvijanje komunikativnih jezičkih vještina. Ovu činjenicu potvrđuje i Wang (2014) koji navodi da je uočio da se u većini slučajeva u nastavi kineskog jezika koristi engleski kao pomoćni alat na različite načine, npr. za objašnjavanje gramatike kineskog jezika, usmjeravanje aktivnosti u učionici i zadavanje zadataka. To je primijetio ne samo u slučajevima kada je učenicima engleski jezik maternji, već i kada učenici dijele engleski kao posrednički jezik (Wang, 2014).

4.1.2. Govor učenika

S obzirom da su učenici pohađali jezički nivo HSK3 i da nisu apsolutni početnici, i količina prebacivanja kodova na posmatranim časovima nije bila u velikom obimu.

Učenici su u dolje navedenim situacijama davali ekvivalent, odnosno prevod određenog vokabulara, na zahtjev nastavnika:

Izvod 29.

n: 箱子, 箱子 is a ++

**Kutija, kutija je....*

u2: A box.

*Kutija.

Izvod 30.

n: 圣, ah, sorry, sorry, 圣诞节 is Christmas. 树 is tree, so 圣诞树 is ++

*Ah, izvinite, *Božić je Božić, drvo je drvo, tako da je Božićno drvce ++*

u1: Christmas tree.

* Božićno drvce.

Izvod 31.

n: And this is 这是什么? 这个是++笔

*A ovo je Šta je ovo? Ovo je ++olovka

u2: 笔

*Olovka

n: 笔 is ++

*Olovka je++

u1: Pencil

*Olovka

Izvod 32.

n: Make some questions with ++ Make some questions with „的“ 谁, 什么, 时候, 什么时候, It means ++ What's the meaning of 什么时候 ?

*Postavite pitanja sa ++ Postavite pitanja sa „de“ *ko, šta, kada*. To znači ++ Šta znači *kada*?

u1: When

*Kada

n: 谁?

*Ko?

u1: Who

*Ko?

Izvod 33.

n: What's the meaning 上个月?

*Šta znači *prošli mjesec* ?

u1: Last month.

*Prošli mjesec.

U narednoj situaciji učenici su kompenzovali trenutno jezičko nesnalaženje nastavnika, u smislu da su pomogli nastavniku da završi svoj iskaz na posredničkom jeziku nakon što je napravio pauzu u govoru:

Izvod 34.

n: OK, you need to think about explain ++ for me ++ what happened there, why ++

*OK, morate razmisliti i objasniti ++ mi šta se desilo, zašto ++

u2: ++ what is there

*++šta je to

n: what's this?

*šta je to?

u2: ok

S obzirom da se u analizi govora učenika posmatralo prebacivanje kodova sa kineskog na engleski jezik i obrnuto, treba napomenuti da se pojavilo i prebacivanje kodova na maternji, u ovom slučaju srpski jezik, u interakciji učenik-učenik. Učenici su međusobno prebacivali kodove na maternji jezik u dvije situacije:

Izvod 35.

n: Yes, so 你是哪个年纪的学生?

*Da, pa, u koji razred ideš?

u1: 我是三个年纪.

*Ja idem u treći razred.

n: 三年级, no 三个

*Treći razred, ((opaska nastavnice da posle broja 3 ne koriste klasifikator "ge"))

u1: 三年级的学生.

*Ja sam učenica trećeg razreda.

n: 你呢 ?

*A ti?

u2: Šta je 三年级

u1: Kao treći razred

U ovom primjeru učenik 2 je zaboravio značenje riječi na ciljnom jeziku, pa je prebacivanjem kodova na maternji jezik zatražio ekvivalent od učenika kraj kojeg sjedi.

Izvod 36.

u2: Ja sam zaboravila značenje ovih riječi.

u1: Ja se sjećam.

u2: 放进 je kao „nešto kao staviti u“, 送给 je „dati“, je li tako? 需要 šta je 需要 ?

u1: Željati, trebati, tako nešto

u2: trebati

U ovoj situaciji, u okviru zajedničkog rada na zadatku učenik 2 je provjeravao da li se sjeća ekvivalenata za predmetni vokabular, pa je za određene riječi pitao učenika kraj njega za pomoć.

U dolje navedenim primjerima, učenici su radili na zadatku u parovima tako da su vrlo često koristili maternji jezik u pripremi teksta za konačnu prezentaciju:

Izvod 37.

n: Try to explain for me.

u2: OK.

u1: Ne znam, hajdemo prvo reći da ++

u2: Da li da kažemo ++

u1: Hajde prvo da kažemo: Decembar je++

Izvod 38.

u1: Ja bih kao 我们要 ili samo 要

*Ja bih kao *mi ćemo* ili samo *ćemo*

u2: Samo 要 ja mislim ++ 四个

*Samo *ćemo* ja mislim ++ *četiri*

u1: Ova je zelena kutija, nije dio drveta

u2: ili jeste, a kako ćemo to reći,

u1: pa ništa samo ćemo reći „ima drvo“

u2: kao kutija

u2: kao kutija u obliku drveta

Izvod 39.

u2: 有 ima jedno drvo 一个树, 圣诞树, onda da napišemo, kao, učenici treba da stave poklone kutije u ++

**ima* ima jedno drvo *jedno drvo*, božićno drvce, onda da napišemo, kao, učenici treba da stave poklone kutije u ++

U: 学生需要礼物 ++

*Učenici treba poklone da...

u1: ne, 把 ((rečca „ba“))

u2: 把放进

*Da stave

Može se konstatovati da su učenici koristili posrednički jezik tek kad je nastavnik od njih to tražio, zatim u situaciji kada su uvidjeli da nastavniku treba pomoć da formuliše nalog zadatka, jer se nije mogao sjetiti u trenutku, te kada oni nisu jasno razumjeli nastavnika. Maternji jezik su koristili u situaciji kad su pitali druga do sebe za značenje nekih riječi, što je u skladu sa podacima do kojih je došao „Schmitt (1997) koji navodi da 73% učenika koristi maternji jezik da pitaju svoje kolege za smisao“ (Cook, 2001: 408). Pored ove situacije, učenici su međusobno koristili maternji jezik kada su zajednički radili na zadatku, jer su na taj način bili efikasniji da ostvare cilj zadatka.

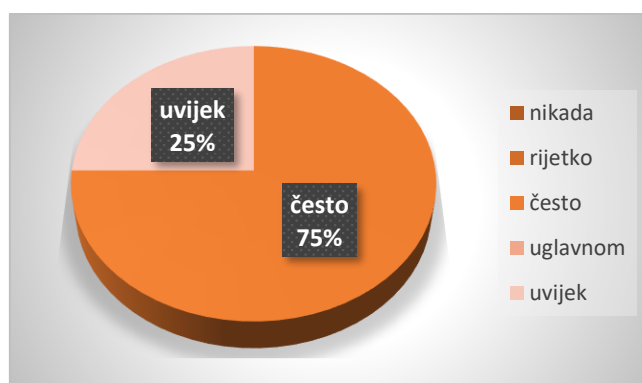
4.2. Rezultati ankete

4.2.1. Rezultati ankete za nastavnike

Anketirano je četiri nastavnika izvornih govornika kineskog jezika koji podučavaju kineski jezik u Konfucijevom institutu. Primjerak anketnog upitnika je dat u Prilogu 2.

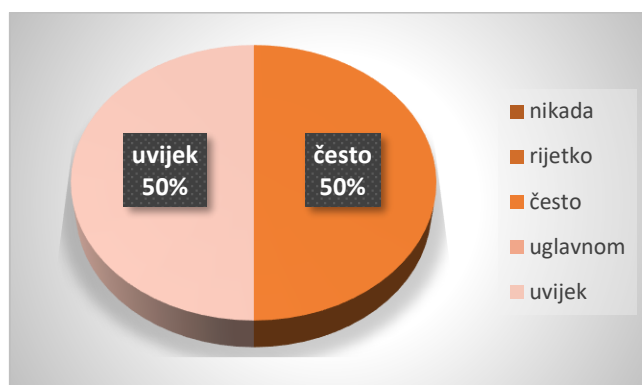
Prvo opšte pitanje je bilo da navedu koliko dugo imaju iskustva u podučavanju kineskog jezika. Dva nastavnika imaju iskustvo od mjesec dana, jedan nastavnik ima iskustvo od 6 godina a jedan nastavnik podučava kineski jezik 16 godina.

Grafikonom 1 je prikazano da na tvrdnju da prbacuju kodove i da objasne značenje vokabulara i fraza većina ispitanika, njih 75% je odgovorilo da često prebacuje kodove, dok je 25% odgovorilo da to uvijek čini u ovoj situaciji. Ovim se pokazuje da se ova strategija većinom koristi u objašnjavanju novih leksičkih jedinica, jer se niko od ispitanika nije izjasnio da je ne koristi rijetko ni ti nikada.

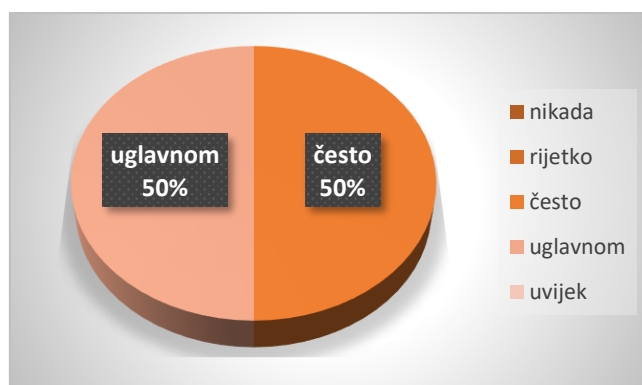
Grafikon 1: Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Na času prebacujem kodove sa kineskog na engleski da objasnim značenje vokabulara i fraza*

Na tvrdnju da smjenjuju jezike sa namjerom da objasne gramatički sadržaj polovina ispitanika, je odgovorila da često prebacuje kodove, dok 50% ispitanika uvijek prebacuje kodove u ovoj situaciji. Nije bilo ispitanika koji nikada ne koriste prebacivanje kodova u ovoj situaciji. Termini koji se koriste u objašnjavanju gramatičkog sadržaja mogu polaznicima biti nepoznati, što kod učenika može dovesti do stresa, a potom ometati efikasno usvajanje ciljnog jezika (*Grafikon 2*)

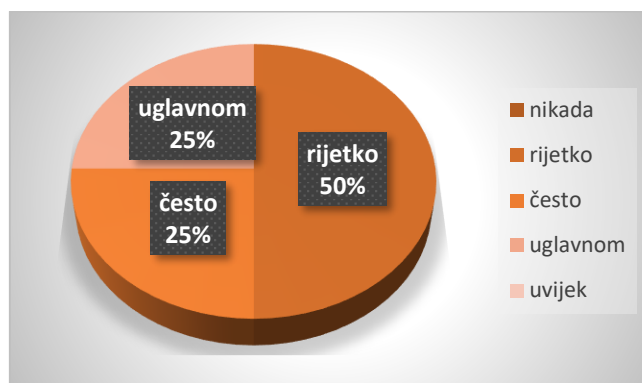
Grafikon 2. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Na času prebacujem kodove sa kineskog na engleski da objasnim gramatički sadržaj*

50% anketiranih je reklo da često, dok 50% uglavnom smjenjuje jezike u situaciji kada treba da objasne komplikovanije, odnosno složenije pojmove. Nije bilo ispitanika koji su označili da nikada ili rijetko pribjegavaju ovoj strategiji. Objašnjavanje složenijih struktura na jeziku na kojem su učenici kompetentniji podrazumijeva da će i oni biti sposobniji da učestvuju u interakciji (*Grafikon 3*).

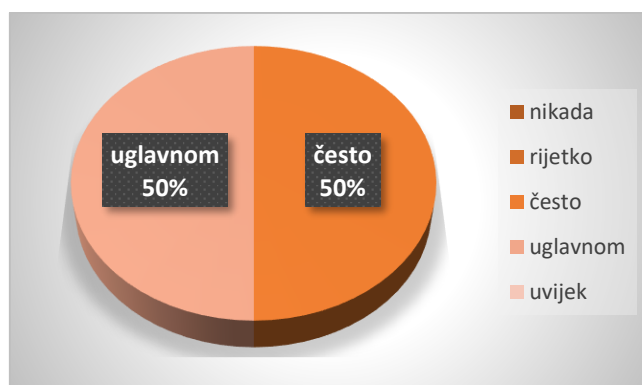
Grafikon 3. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Na času prebacujem kodove sa kineskog na engleski da objasnim komplikovane sadržaje (npr. polisemija)*

Grafikonom 4 je prikazano da u situaciji kada se prebacivanje kodova koristi kada se želi provjeriti da li su učenici razumjeli sadržaj i zadatke koji su im predstavljeni, 50% ispitanika rijetko pristupa ovoj metodi, dok 25% to često radi, a 25% uglavnom prebacuje kodove u ovoj situaciji. Ovakvi podaci bi mogli sugerisati da ispitanici koji rijetko koriste ovaj fenomen možda koriste druge metode u ovoj situaciji.

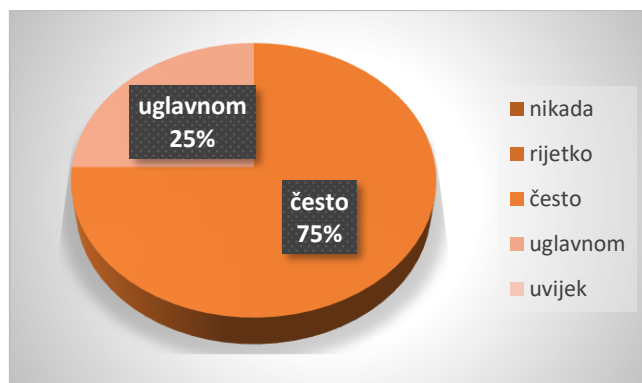
Grafikon 4. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Na času prebacujem kodove sa kineskog na engleski da provjerim da li su učenici razumjeli sadržaj*

Prilikom davanja uputstava učenicima da izvrše nalog zadatka 50% ispitanika često prebacuje kodove, dok 50% ispitanika to uglavnom i radi. Ni jedan ispitanik nije označio odgovor nikada ili rijetko, što implicira da se prebacivanje kodova koristi u ovoj situaciji da kompenzuje nedovoljno poznavanje učenika ciljnog jezika, te da se vrijeme časa što efikasnije iskoristi (*Grafikon 5*).

Grafikon 5. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Na času prebacujem kodove sa kineskog na engleski da dam uputstva za zadatak*

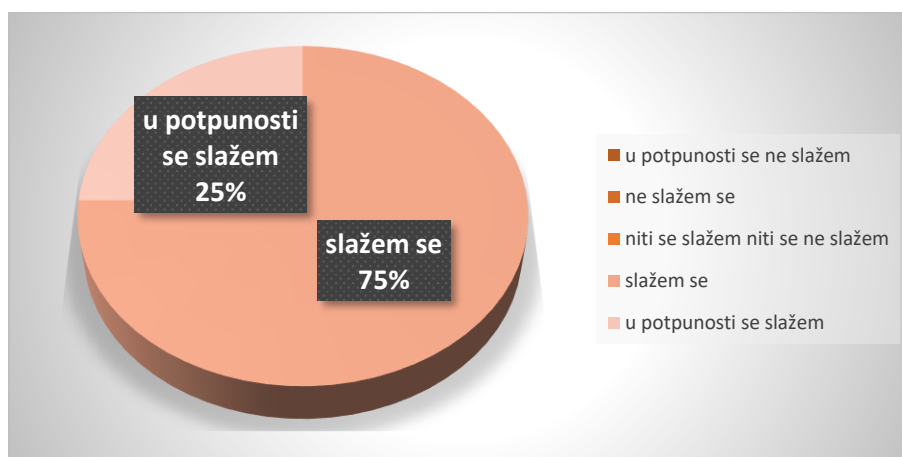
U Grafikonu 6 se vidi da je 75% ispitanika navelo da često smjenjuju jezike sa namjerom da podstakne učenike na interakciju u nastavnom procesu, dok 25% to uglavnom čini. Nije bilo ispitanika koji nikada ne pristupaju prebacivanju kodova u ovoj situaciji. Kada nastavnici uoče da nema toka u međusobnoj komunikaciji onda pribjegavaju i ovoj strategiji sa ciljem da održe neometan tok interakcije.

Grafikon 6. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Na času prebacujem kodove sa kineskog na engleski da ohrabrim učenike da učestvuju u nastavnom procesu*

Stavovi nastavnika o prebacivanju kodova su se ispitivali u okviru druge sekcije anketnog upitnika kroz 12 tvrdnji u okviru afektivne funkcije.

Grafikon 7 pokazuje da se 75% ispitanika slaže sa tvrdnjom da prebacivanje kodova olakšava proces učenja jezika, dok se 25% u potpunosti slaže. Ni jedan ispitanik nije izrazio negativan stav po ovom pitanju, niti je bio neutralan. Može se zaključiti da većina ispitanika ima pozitivan stav prema ovom fenomenu i da vjeruje u efikasnost ovog pristupa u učionici.

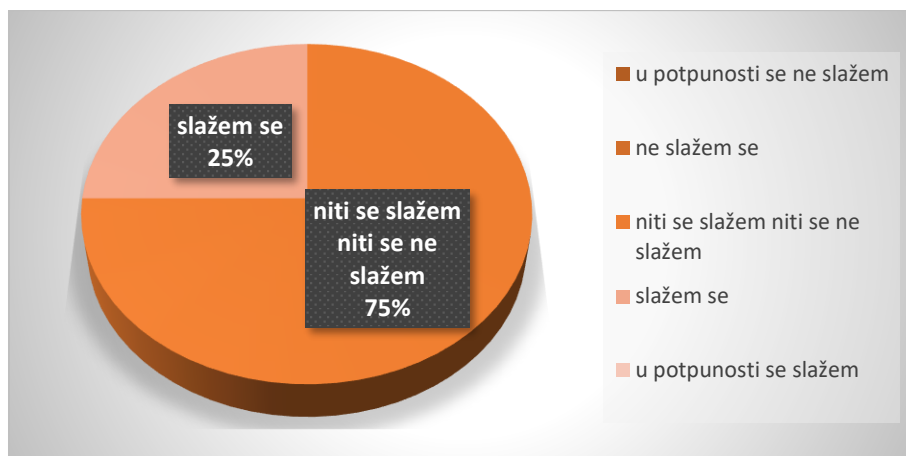
Grafikon 7. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova olakšava proces usvajanja jezika*

U Grafikonu 8 se prikazuje da je 50% ispitanika neutralnog stava da prebacivanje kodova smanjuje anksioznost učenika u procesu učenja kineskog, dok se 50% slaže sa iznesenom tvrdnjom. Ni jedan ispitanik nije izjavio da se ne slaže sa ovom tvrdnjom. S obzirom da se polovina ispitanika slaže sa ovom tvrdnjom, a da nije bilo ispitanika koji su negativnog mišljenja, može se zaključiti da prebacivanje kodova može ublažiti afektivni filter učenika koji bi mogao nastati zbog frustracije što učenici nisu dovoljno jezički kompetentni na ciljnom jeziku.

Grafikon 8. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova umanjuje anksioznost učenika u procesu učenja*

Veći procenat ispitanika, 75% se niti slaže, niti se ne slaže da prebacivanje kodova povećava motivaciju kod učenika za učenjem kineskog, dok se 25% slaže sa iznesenom tvrdnjom. S obzirom da nije bilo odgovora ispitanika da se ne slažu sa ovom tvrdnjom, može se konstatovati da anketirani nastavnici ne smatraju da prebacivanje kodova umanjuje motivaciju učenika, ali isto tako ni da podstiče motivaciju (prikaz: *Grafikon 9*).

Grafikon 9. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova povećava motivaciju učenika za učenjem kineskog jezika*

U vezi stavova oko tvrdnje da prebacivanje kodova jača samopouzdanje učenika u učenju kineskog ispitanici su podijeljenog mišljenja, što se vidi u Grafikonu 10 jer je 50% neutralnog stava, dok se 50% slaže sa iznesenom tvrdnjom. Nije bilo ispitanika koji se ne slažu sa ovom tvrdnjom. Ovaj rezultat sugerira da je mišljenje po ovom pitanju podijeljeno, dok se možda može pomisliti da oni koji su neutralnog stava možda vide neku vrednost prebacivanja kodova, ali nisu potpuno ubeđeni u to.

Grafikon 10. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova jača samopouzdanje učenika u procesu učenja kineskog jezika*

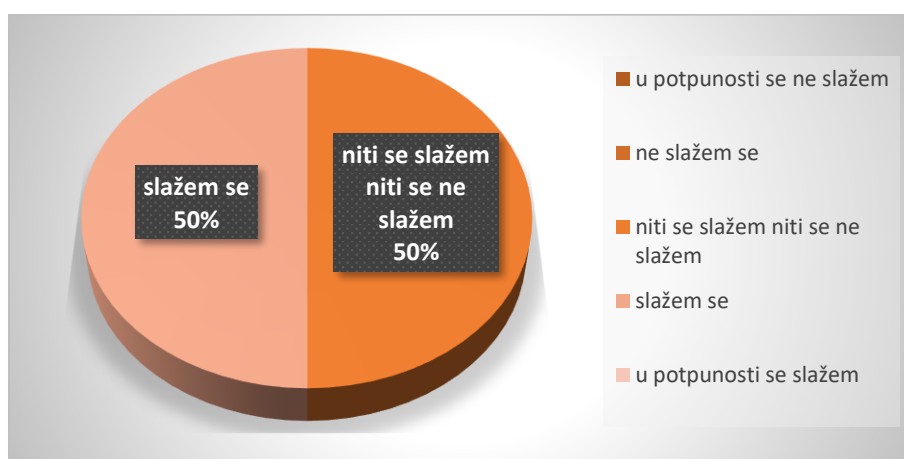
Veći procenat anketiranih, 75% je neutralnog stava u vezi tvrdnje da prebacivanje kodova podiže atmosferu u učionici, a 25% se slaže sa tvrdnjom (prikaz: *Grafikon 11*). Nije

bilo ispitanika koji se ne slažu sa datom tvrdnjom. Ovakav procenat neutralnih stavova sugerije da prebacivanje kodova nije od velike uloge za podsticanje atmosfere u učionici.

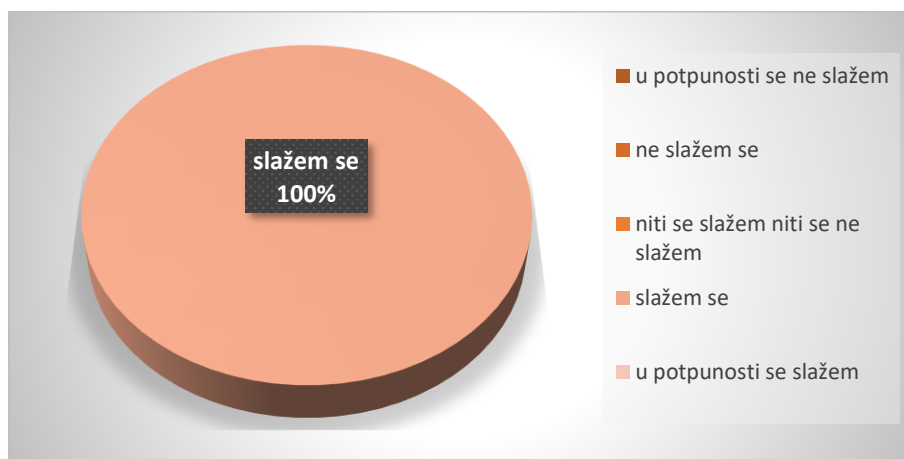
Grafikon 11. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova čini atmosferu u učionici aktivnijom*

U grafikonu 12 se vidi da se 50% anketiranih slaže da prebacivanje kodova pomaže u izgradnji prisnijih, odnosno bližih i harmoničnih odnosa između nastavnika i učenika, dok 50% ima neutralan stav o tome. Nije bilo ispitanika koji se ne slažu sa ovom tvrdnjom. Činjenica da se polovina ispitanika slaže sa ovom tvrdnjom govori da prebacivanje kodova, pored ostalih metoda i pristupa, može doprinijeti stvaranju pozitivnih veza između nastavnika i učenika, jer kad učenici osjete podršku nastavnika i razumijevanje, biće spremniji i opušteniji za rad.

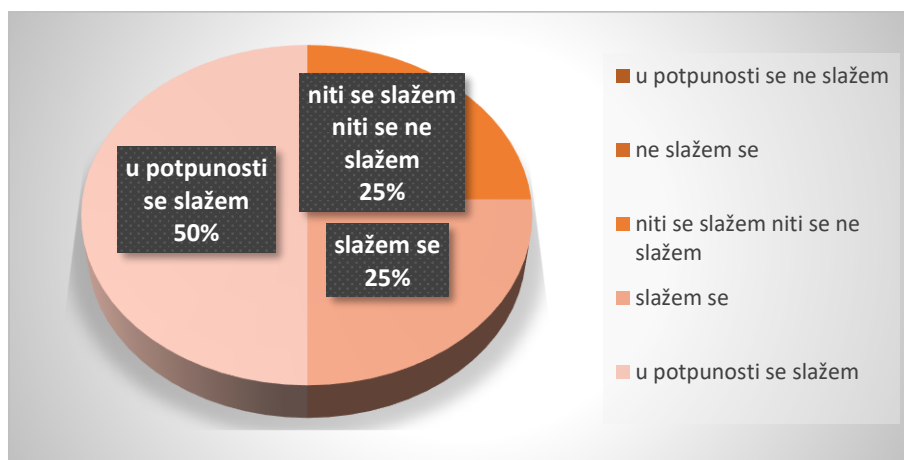
Grafikon 12. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova izgrađuje prisnije odnose između nastavnika i učenika*

Svi anketirani, 100%, se slažu da je prebacivanje kodova efikasna strategija koja može pozitivno uticati na efikasnost podučavanja stranog jezika. Ispitanici su bili jednoglasni po ovoj tvrdnji. Na osnovu ovakvih rezultata može se zaključiti da nastavnici smjenjuju jezike sa namjerom da što kvalitetnije iskoriste raspoloživo vrijeme na času i stvore što bolje uslove za učenike (*Grafikon 13*).

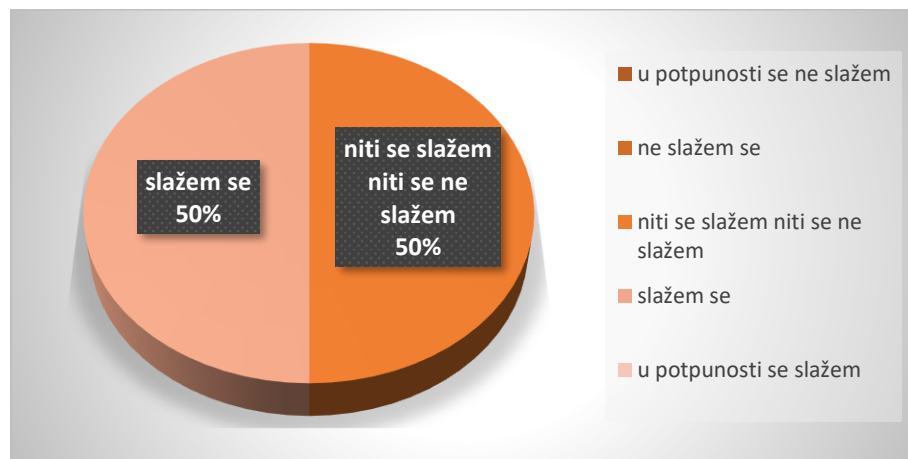
Grafikon 13. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da je prebacivanje kodova efikasna strategija u učionici stranog jezika*

Sa tvrdnjom da prebacivanje kodova treba koristiti samo kod početnika ili učenika osnovnih nivoa učenja jezika se u potpunosti slaže 50% ispitanih, dok se 25% slaže, a 25% ima neutralan stav o tome. Većina anketiranih nastavnika podržava primjenu ove strategije kod učenika koji tek počinju sa izučavanjem kineskog jezika, jer oni raspolažu ograničenim vokabularom ciljnog jezika (*Grafikon 14*).

Grafikon 14. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova treba koristiti samo sa početnicima ili učenicima početnog nivoa učenja*

Na osnovu Grafikona 15 se uočava da se 50% anketiranih slaže da prebacivanje kodova treba koristiti tek onda kada su iscrpljene druge metode i pristupi, dok 50% ispitanih ima neutralan stav o tome. Nijedan od ispitanika nije izrazio svoj stav da je protiv ove tvrdnje. Ovakvi odgovori ukazuju da prebacivanje kodova najvjerojatnije nije uvijek prvi izbor nastavnika, već da se primjenjuju tek onda kada su isprobali druge pristupe.

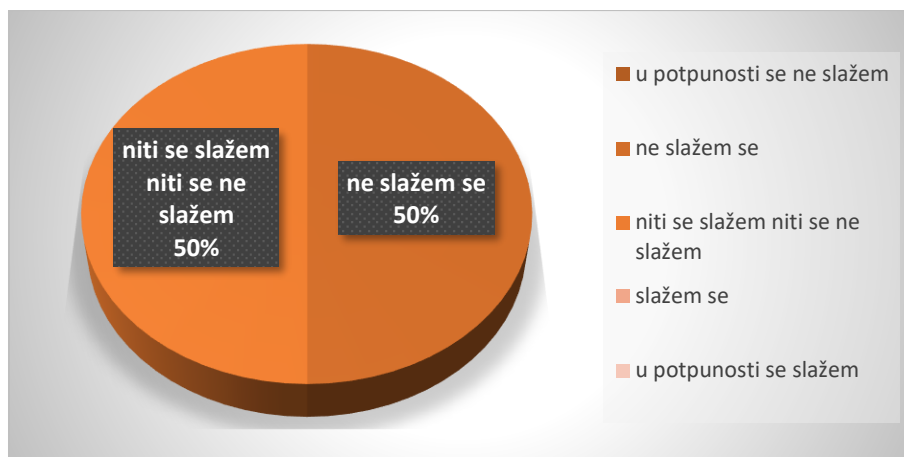
Grafikon 15. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova treba koristiti kao posljednje sredstvo tek kad su sve ostale opcije iskorištene*

Svi anketirani imaju neutralan stav o tvrdnji da prebacivanje kodova povećava zavisnost učenika o maternjem jeziku, njih 100% je izjavilo da niti se slaže, niti se ne slaže sa datom tvrdnjom (prikaz: *Grafikon 16*). Ovakav rezultat može implicirati da ispitanici nemaju jasno mišljenje o utjecaju prebacivanja kodova u ovoj situaciji.

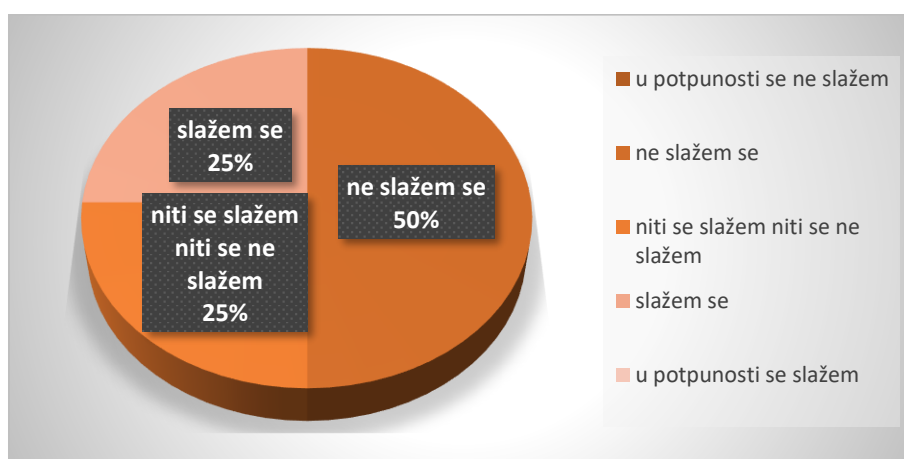
Grafikon 16. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova povećava zavisnost učenika o maternjem jeziku*

U Grafikonu 17 se uočava da se 50% anketiranih ne slaže sa tvrdnjom da prebacivanje kodova ometa realizaciju nastavnog procesa, dok 50% anketiranih ima neutralan stav o tome. Niko od anketiranih nije podržao ovu tvrdnju u smislu da se slažu da je prebacivanje kodova remetilački faktor, odnosno, nije izrazio negativan stav prema ovoj strategiji.

Grafikon 17. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova sprečava da tok časa teče neometano*

Sa tvrdnjom da prebacivanje kodova čini nastavni čas manje efikasnim od primjene samog ciljnog jezika 50% anketiranih se ne slaže, 25% ima neutralan stav, dok se 25% slaže (prikaz: *Grafikon 18*). Uočava se da većina anketiranih podržava stav da prebacivanje kodova ne umanjuje efikasnost podučavanja kineskog jezika.

Grafikon 18. Prikaz procenta odgovora za tvrdnju *Smatram da prebacivanje kodova čini nastavni proces manje efikasnim od korištenja isključivo ciljnog jezika*

4.2.2. Rezultati ankete za učenike

Primjer anketnog upitnika je dat u Prilogu 3. U opštem dijelu anketnog upitnika se od učenika tražilo da upišu koliko dugo pohađaju kurs kineskog jezika, sa namjerom da se poređenjem dužine izučavanja jezika zaključi da li se stavovi o preključivanju kodova mijenjaju.

Anketirano je 15 učenika nivoa HSK 1, HSK 2 i HSK 3, u smislu da su polaznici jezičkih nivoa ravnomjerno zastupljeni, jer je pristupilo po 5 učenika polaznika svakog nivoa.

U prvom dijelu anketnog upitnika učenicima su bile ponuđene tri tvrdnje i oni su trebali da zaokruže DA ili NE, u skladu sa svojim uvjerenjima. Svi anketirani učenici, odnosno, njih 100% su zaokružili odgovor DA za tvrdnje navedene u anketnom upitniku, bez obzira na njihov nivo jezičke kompetencije. Može se konstatovati da:

- svi anketirani učenici smatraju da nastavnik treba da koristi i engleski jezik tokom časa u nekim situacijama;
- svi anketirani učenici smatraju da im u savladavanju kineskog jezika pomaže ako nastavnik na časovima koristi i engleski jezik u nekim situacijama;
- svi anketirani učenici smatraju da im u savladavanju kineskog jezika pomaže kada oni sami u nekim situacijama na časovima mogu da pored kineskog jezika, koriste i engleski jezik.

U drugom dijelu anketnog upitnika učenicima je ostavljen prostor da napišu u kojim situacijama im učenje kineskog jezika olakšava kada nastavnik koristi engleski jezik. Tri ispitanika nisu ponudila nikakav odgovor, dok su ostali, njih 12, ponudili sljedeće odgovore:

- Kada učimo nove stvari, kada nam nešto nije jasno;
- Kada daje uputstva za zadatke, objašnjava gramatiku, ponekad to pomaže kod novih riječi;
- Kada objašnjava nove riječi, zadatak, gramatiku, ako su učenici početnici kada priča sa njima;
- Lakše mi je naučiti kada mi se objašnjava na jeziku koji znam nego na jeziku koji učim;
- Zato što ne želim da se priča na jeziku koji ne razumijem u potpunosti, lakše je shvatiti na maternjem nego na stranom jeziku;
- Velika je pomoć zbog manjka vokabulara iz kineskog jezika;
- Lakše mi je da razumijem nove riječi;
- Kod učenja novih riječi i gramatike;

- Lakše je i razumljivije;
- Sve je lakše razumjeti;
- Objašnjava nove riječi, gramatiku, daje uputstva za zadatak.

Na osnovu datih odgovora može se zaključiti da učenici imaju pozitivan stav prema prebacivanju kodova i nastavnika i učenika u određenim situacijama. Takođe, učenici su u okviru otvorenog pitanja naveli funkcije prebacivanja kodova nastavnika koje im olakšavaju usvajanje kineskog jezika, tu su se izdvojili objašnjavanje vokabulara i gramatičkog sadržaja, koje im najvjerojatnije između ostalog otežava njihova nedovoljna jezička kompetentnost i poznavanje metajezičkih termina.

4.3. Rezultati intervjua nastavnika i direktora Konfucijevog instituta

4.3.1. Intervju nastavnika

Pitanja korištena tokom intervjua sa nastavnicima su data u Prilogu 4. Cilj postavljenih pitanja je da se ispituju stavovi prema podučavanju kineskog kao stranog jezika i utjecaju primjene prebacivanja kodova u tom procesu, o pravilima Konfucijevog instituta o primjeni drugih jezika osim ciljnog jezika, o eventualnoj primjeni isključivo kineskog jezika, te ulozi maternjeg i posredničkog jezika u učionici.

Prvo pitanje: Da li smatrate da primjena posredničkog jezika predstavlja problem u učionici kineskog jezika?

Nastavnici su se složili da primjena posredničkog jezika ne predstavlja problem u učionici kineskog jezika. Mišljenja su da je neophodno da nastavnik u određenim situacijama koristi i posrednički sa ciljem da pomogne učenicima da brže i lakše savladaju kineski jezik.

Drugo pitanje: Da li Konfucijev institut ima neka pravila vezana za upotrebu posredničkog i ciljnog jezika u učionici kineskog jezika?

Nastavnici su se izjasnili da ne postoje pravila o upotrebi radnih jezika tokom nastavnog procesa. N1 je rekao da im je tokom školovanja na fakultetu naglašeno da nastoje da u učionici stvore sinofonu klimu i da učenici što više budu izloženi kineskom jeziku, ali isto tako da u skladu sa specifičnim zahtjevima situacije u učionici koriste i posrednički jezik kada uvide da postoji prekid ili pauza u komunikaciji.

Treće pitanje: Koji je vaš stav o podučavanju kineskog kroz primjenu isključivo kineskog jezika? Oba nastavnika su stava da bi bilo izuzetno teško podučavati učenike ukoliko bi im bilo omogućeno da koriste isključivo kineski jezik, jer bi učenici mogli da uspore sa napredovanjem, postali nezainteresovani, pa čak i da odustanu od učenja kineskog jezika. N2 je naglasio da bi to bilo izuzetno teško sa apsolutnim početnicima. N1 je rekao da uporedo sa savladavanjem viših jezičkih nivoa i upotreba posredničkog jezika je manja, mada je istakao da je neophodno stvaranja atmosfere u kojoj se što više komunicira na kineskom jeziku, jer to može podstaći učenike da misle na kineskom jeziku.

Četvrto pitanje: Kada najčešće koristite posrednički u učionici kineskog jezika (npr. objašnjavanje gramatike i vokabulara; davanje uputstava za aktivnosti)?

Nastavnici su se u svojim odgovorima složili da su najčešće situacije kada koriste posrednički jezik za objašnjavanje vokabulara, u smislu apstraktnih koncepata i za davanje uputstava za zadatke i aktivnosti. N2 je je izdvojila primjer koji su skoro radili, a to je 春节 *proljećni festival*, odnosno kineska nova godina. Navodi da bi teško bi bilo mimikom, gestom ili slikom objasniti ovaj pojam, pa čak i prevesti, jer je ovo kulturološki pojam, a sam prevod proljećni festival ne bi bio dovoljan da učenici razumiju ovaj apstraktni koncept. Oba nastavnika su rekla da s obzirom da se gramatički sadržaji objašnjavaju uz navođenje mnogo primjera, razvijanje gramatičke kompetencije i nije toliko u fokusu nastavnog procesa, te da ne prebacuju kodove u ovoj situaciji. N1 je dodala da učenici u okviru grupnog rada, kada pripremaju neki tekst ili opis, međusobno govore na maternjem jeziku.

Peto pitanje: Da li smatrate da posrednički jezik ima kognitivnu ulogu kod učenika?

Obje nastavnice su stava da prebacivanje kodova ima kognitivnu ulogu u usvajanju jezičkih komunikativnih vještina učenika. Naime, N2 je rekla da kada učenicima zada uputstva za zadatak ili objasni neku riječ na posredničkom jeziku učenici brže raguju, u smislu u stanju da brže razumiju i na taj način jačaju samopouzdanje i motivaciju za daljim učenjem. N1 je rekla da joj mogućnost prebacivanja kodova omogućava da efikasnije iskoristi dragocjeno vrijeme kojim raspolaže na času, jer učenici brže dođu do zaključka šta se od njih traži, te na taj način budu više uključeni u nastavnom procesu.

Šesto pitanje: Da li smatrate da posrednički jezik ima afektivnu ulogu kod učenika?

Nastavnici smatraju da prebacivanje kodova definitivno stvara saradničku klimu između učenika i nastavnika, i da im pomaže da izgrade dobre međusobne odnose. N1 je rekla da je primijetila da u nekim situacijama kada prebacuje kodove da objasni neku riječ, na primjer, učenicima bude drago kada im se objasni na jeziku kojim bolje vladaju, tako da su opušteniji i motivisaniji za dalji rad, jer je primijetila da kada uporno koristi kineski jezik, dođe do blokade kod učenika, oni gube interesovanje i sporije napreduju. N2 je rekla da pogotovo kada učenicima daje uputstva za zadatak tada prebacuje kodove, jer se znalo desiti da učenici ne razumiju šta treba a urade i onda ih to obeshrabri, te smatra da isključiva primjena kineskog jezika, kojim učenici ne vladaju u dovoljnoj mjeri, može izazvati frustraciju kod učenika u nekim slučajevima zbog toga što ne razumiju neke složenije koncepte.

Sedmo pitanje: Koje smatrate da su mane prebacivanja kodova?

Nastavnici su stali na stavu da treba biti obazriv oko količine upotrebe posredničkog jezika tokom časa kineskog jezika, da upotreba posredničkog jezika ne bude u većoj mjeri i na štetu učenika, jer smatraju da učenici treba da što više budu izloženi kineskom jeziku.

4.3.2. Intervju direktora Konfucijevog instituta

Uzorak upitnika za direktora Konfucijevog instituta je dat u Prilogu 5.

Pitanje 1: Da li Konfucijev institut ima ikakve zahtjeve za nastavnike kineskog u pogledu izbora jezika koji se koriste u nastavi? Kao na primer „ne koristiti ili koristiti što je moguće manje srpski ili engleski“.

Direktor je odgovorio da ne postoje pisana pravila kojima se zahtjeva od nastavnika da koristi isključivo kineski jezik, te da se zabranjuje upotreba drugih jezika. Nastavnici treba da stvore ugodnu atmosferu na času i da se potrudite da sredina što više odslikava realnu komunikativnu situaciju u kojoj se maksimalno koristi kineski jezik.

Pitanje 2: Da li ste ikada izvršili uvid nastavnih časova? Koji jezici se koriste za podučavanje?

Rečeno je da su periodično vršeni uvidi u rad nastavnika sa namjerom da se sagleda kvalitet nastavnog procesa. Uočeno je da se nastavnici maksimalno trude da učenici što više budu izloženi kineskom jeziku kako bi bili osposobljeni za svakodnevnu komunikaciju. Kada

nastavnici osjete da ih učenici ne razumiju i da ne dobijaju povratnu informaciju koriste i engleski jezik, ali ne u velikoj mjeri. Dodao je da što je veći nivo znanja učenika i količina posredničkog jezika se smanjuje.

Pitanje 3: Da li ste dobili pritužbe od učenika, nastavnika ili roditelja o prekomjernoj upotrebi posredničkog jezika od strane kineskih nastavnika u nastavi?

Navedeno je da nije bilo žalbi na prekomjernu upotrebu posredničkog, odnosno, maternjeg jezika.

Pitanje 4: Da li podržavate nastavnike koji govore engleski/srpski prilikom podučavanja kineskog jezika?

Da, podržavam nastavnike da koriste i engleski jezik i to onda kada oni procijene da je neophodno, odnosno, da će učenici na taj način imati koristi u savladavanju jezičkih prepreka zbog nedovoljne kompetencije na kineskom jeziku.

5. DISKUSIJA

Triangulacijom rezultata dobijenih putem analize konverzacije, odgovora ispitanika provedenih anketa i intervjuja potvrđena je glavna hipoteza ovog istraživanja, a koja glasi da se fenomen prebacivanja kodova u nastavi kineskog kao stranog jezika manifestuje kroz različite funkcije i motive, a u službi usavršavanja komunikativnih jezičkih kompetencija učenika nivoa HSK 1, 2 i 3.

Identifikovane su funkcije prebacivanja kodova nastavnika i učenika u učionici kineskog kao stranog jezika u okviru Fergusonove kategorizacije funkcija prebacivanja kodova u učionici stranog jezika, te utvrđeni motivi koji su podstakli učesnike ovog procesa da smjenjuju jezike. Pored toga što je utvrđena učestalost primjene ovog fenomena, dobijena je slika o stavovima učenika, nastavnika i rukovodioca Konfucijevog instituta o primjeni prebacivanja kodova.

Rezultati dijela ankete koji je ispitivao učestalost smjenjivanja jezika sugerišu da nastavnici često primjenjuju ovaj pristup za potrebe upravljanja učionicom. Samo je za tvrdnju da prebacuju kodove sa namjerom da provjere da li su učenici razumjeli sadržaj 50% ispitanih navelo da to rijetko primjenjuje. Za sve druge tvrdnje, učestalost smjenjivanja kodova je bila veća. U okviru ove funkcije 50% nastavnika često prebacuju kodove da daju nalog za izvršavanje zadatka. Ovaj podatak potvrđuje i odgovor nastavnika koji su tokom intervjuja naveli da uputstva za zadatke uglavnom daju na posredničkom jeziku, jer su uvidjeli da su na taj način učenici efikasniji u realizaciji zadatka, da im to jača motivaciju i samopouzdanje, što utiče da budu aktivniji na času. Takođe, na času je uočeno da je nastavnik u nekoliko puta smjenjivao jezike sa namjerom da učenicima da nalog za izvršavanje zadatka. 75% anketiranih je navelo da često prebacuje kodove da podstaknu učenike da učestvuju u nastavnom procesu. Na času je uočeno da je nastavnik smjenjivao jezike sa namjerom da podstakne učenike na pružanje odgovora, s obzirom da nisu odreagovali na nalog na ciljnom jeziku. Yao (2011) je došao do zaključka da i nastavnici i učenici uglavnom očekuju da nastavnik jasno kaže šta od učenika očekuje, te zato prebacuje kodove i koristi jezik koji je bliži učenicima u situaciji kada daje uputstva za zadatak. Ovo potvrđuje i podatak da su učenici u anketi izjavili da im je od koristi kada im nastavnik objašnjava na njima poznatom jeziku. Na opserviranim časovima je uočeno da su učenici u nekoliko situacija tražili da nastavnik ponovi uputstvo za zadatak na posredničkom jeziku, a u jednoj situaciji su pomogli nastavniku da dovrši formulaciju uputstva. U okviru upravljanja učionicom, uočeno je da nastavnik smjenjuje jezike sa ciljem da popuni lingvističku prazninu ili da ostvari neometan tok komunikacije u učionici.

Na času je opaženo da su učenici tokom zajedničkog rada na zadatku međusobno komunicirali na maternjem, odnosno, srpskom jeziku, jer su na taj način vjerovatno bili efikasniji u obavljanju svog jezičkog zadatka. Tome u prilog govori Cook (2001) koji kaže da su “dva jezika (u slučaju kad su prisutni samo L1³ i L2⁴) isprepletena u umu učenika koji uči L2 u vokabularu (Beauvillain & Grainger, 1987), u sintaksi (Cook, 1994), u fonologiji (Obler, 1982) i u pragmatici (Locastro, 1987)“. Citirajući Brooks i Donato (1994) on tvrdi da je upotreba maternjeg jezika tokom rada u paru ili grupi „normalan psiholingvistički proces koji olakšava produkciju L2 i omogućava učenicima da započnu i održe verbalnu interakciju“ (citirano prema Cook, 2001: 418). On smatra da uz pomoć L1 učenici mogu jedni drugima objasniti zadatak, provjeriti svoje razumijevanje ili produkciju jezika. Ovu činjenicu potvrđuju odgovori nastavnika koji su prilikom intervjua rekli da učenici međusobno komuniciraju na srpskom jeziku prilikom grupnog rada, dok se pripremaju za izlaganje na kineskom jeziku. Macaro (2005) je zaključio da se nastavnici žale da učenici u okviru zajedničkih aktivnosti često koriste maternji jezik, međutim tvrdi da njegova istraživanja i istraživanja drugih pokazuju da se smjenjivanje jezika ne dešava u okviru razrade samog zadatka, već u organizaciji rada na zadatku, diskusiji o nepoznatom vokabularu ili tokom same interakcije na času.

U okviru funkcije pristupa nastavnom sadržaju 50% ispitanika je u anketi navelo da uvijek prebacuje kodove kada objašnjava gramatički sadržaj učenicima. Ovoj tvrdnji idu u prilog i rezultati da 50% ispitanika često, odnosno 50% uglavnom preključuju kodove kada učenicima objašnjavaju složenije pojmove. Na času je takođe uočeno da je nastavnik smjenjivao jezike sa namjerom da učenicima objasni gramatički sadržaj koji se obrađivao tog časa. Do ovakvih rezultata su došli Yao (2011), Da (2019) i Liu (2010). Objašnjavanje složenijih struktura na jeziku na kojem su učenici kompetentniji podrazumijeva da će i oni biti sposobniji da učestvuju u interakciji, što svojim istraživanjem potvrđuje Manara (2007), koja je utvrdila da se upotreba maternjeg jezika učenika pokazala kao dragocjen alat koji pomaže učenicima da bolje razumiju predmetni gramatički sadržaj. Naime, ona je u svom istraživanju uvidjela da su učenici ostvarili interakciju sa nastavnikom tek kad je on primijenio njima bliži jezik, odnosno kad je u gramatičkim zadacima prebacivao kodove (Manara, 2007). O pitanju koji jezik je efikasniji za objašnjavanje gramatičkih sadržaja, maternji ili ciljni, Cook (1997b) ističe da „većina studija o kognitivnim procesima sugerise da su čak i napredni korisnici ciljnog jezika manje efikasni prilikom rezonovanja informacija na ciljnom jeziku, nego na maternjem

³ L1 se odavde pa u daljem tekstu odnosi na maternji jezik

⁴ L2 se odavde pa u daljem tekstu odnosi na ciljni jezik

jeziku“ (Cook, 2001: 415). Na osnovu toga zaključuje se da je za učenike u procesu učenja jezika korisnije kada im se gramatički sadržaji objasne na maternjem jeziku

Prilikom objašnjavanja vokabulara i fraza 75% ispitanika je u anketi izjavilo da često prebacuje kodove. Učenici su u anketi naveli da im je lakše kada im nastavnik objašnjava novi vokabular na jeziku kojim oni bolje vladaju. Nastavnici su tokom intervjua potvrdili ovu aktivnost. Dijele stav da nove leksičke jedinice, pogotovo apstraktne pojmove, učenici lakše i brže razumiju ako im objasne predmetne pojmove korištenjem posredničkog jezika. Na času je uočeno da je nastavnik smjenjivanjem jezika nastojao da učenike navede na predmetni vokabular, zatim je od učenika zatražio ekvivalent uglavnom na posredničkom jeziku, a u nekoliko navrata i na ciljnom jeziku. Takođe, tokom nekoliko situacija je tražio da pročitaju određenu riječ sa namjerom da provjeri da li učenici prepoznaju karaktere određenih riječi koje su ranije usvojili. U nekoliko slučajeva nastavnik je pomogao učenicima da razjasni značenje vokabulara i izraza. Učenici su u okviru ove funkcije prebacivali kodove kada je to nastavnik od njih tražio, te su ponudili ekvivalent riječi. Ovakve rezultate svojim istraživanjem potvrđuje Da (2019), kao i Macaro (2009) koji tvrdi da pružanje ekvivalenta na maternjem jeziku ima višestruku korist jer može da oslobodi kognitivno opterećenja učenika. Rasterećen učenik može lakše da se skoncentriše na tekst, ili pak da se intenzivnije posveti semantičkoj obradi vokabulara, za razliku od situacije kada bi nastavnik parafrazirao predmetni pojam na ciljnom jeziku (Macaro, 2009).

Neki autori navode da bi kod učenika stranog jezika možda došlo do blokade u usvajanju ciljnog jezika ako su napeti, jer im okruženje za učenje ne stvara pozitivnu atmosferu (Lee, 2010). Rezultati analiza odgovora nastavnika govore u prilog pozitivnog djelovanja smjenjivanja kodova na ublažavanje afektivnog filtera. Odnosno, 50% anketiranih nastavnika slaže sa tvrdnjom da prebacivanje kodova smanjuje anksioznost učenika u procesu učenja kineskog jezika. U korelaciji sa ovim rezultatom je i činjenica da 50% nastavnika smatra da primjena ove strategije jača samopouzdanje učenika. Izgrađivanje prisnih odnosa na relaciji učenik i nastavnik takođe predstavlja bitan faktor koji utiče na afektivni filter učenika, tako da 50% nastavnika smatra da se primjenom prebacivanja kodova grade dobri međusobni odnosi u učionici kineskog jezika. Ove podatke potvrđuju i odgovori koje su nastavnici dali tokom intervjua. Oni su naveli da ukoliko bi bili lišeni mogućnosti smjenjivanja jezika da bi učenici mogli da uspore sa napredovanjem, postali nezainteresovani, pa čak i da odustanu od učenja kineskog jezika. Takođe, smatraju da se smjenjivanjem jezika stvaraju dobri i bliski odnosi sa učenicima, koji pospješuju radnu atmosferu i usavršavanje jezičke komunikativne kompetencije učenika. Do ovakvih rezultata je došla i Liu (2010) koja je zaključila da je kada

je nastavnik primijenio prebacivanje kodova, komunikacija između nastavnika i učenika bila efikasnija jer je učenik osjetio empatiju i solidarnost nastavnika.

Kada je riječ o tome da li prebacivanje kodova jača motivaciju učenika, te da li pozitivno utiče na atmosferu, ispitanici su isto odgovorili: 75% nastavnika je neutralnog stava o tome, dok se 25% slaže sa tom tvrdnjom, te se može zaključiti da nastavnici nemaju konkretan stav po ovom pitanju. Međutim, nastavnici su tokom intervjua naglasili da smatraju da prebacivanje kodova pojačava motivaciju učenika, jer misle da bi u suprotnom izgubili interesovanje čime bi se usporio njihov napredak.

Rezultati ankete nastavnika vezane za identifikaciju stavova prema prebacivanju kodova pokazali su da su stavovi nastavnika i učenika pozitivni i da ne vide da ova pojava ometa usvajanje kineskog jezika. Svi ispitanici se slažu da je smjenjivanje jezika efikasna strategija, dok se 75% ispitanika slaže da ono olakšava proces učenja. U prilog smjenjivanju jezika govore i rezultati da se 50% ispitanika ne slaže sa tvrdnjom da prebacivanje kodova umanjuje efikasnost učenja. Takođe, tokom intervjua nastavnici su rekli da primjena posredničkog jezika ne predstavlja problem u učionici kineskog jezika, u smislu da ometa usvajanje ciljnog jezika, te da njegova primjena u određenim situacijama može da pomogne učenicima da brže i lakše savladaju kineski jezik. U prilog ovoj činjenici govori i Lee (2010) koji je svojim istraživanjem utvrdio da nastavnici smatraju da prebacivanje kodova podstiče dvojezičnost, olakšava učenje drugog jezika, kao i da predstavlja korisno sredstvo u procesu podučavanja i učenja (Lee, 2010). Direktor Konfucijevog instituta je mišljenja da nastavnici treba da smjenjuju jezike i to onda kada nastavnici primijete da ih učenici ne razumiju. Naveo je da se količina prebacivanja kodova smanjuje kako učenici savladavaju naprednije jezičke nivoe.

Svi anketirani učenici se slažu da im je učenje kineskog jezika olakšano kada nastavnik u nekim situacijama na času primjenjuje strategiju prebacivanja kodova, kao i da je i njima lakše da u nekim situacijama pribjegavaju toj pojavi. Takođe oni smatraju da nastavnik treba da na času smjenjuje jezike u određenim situacijama. Ovi rezultati su u skladu sa rezultatima do kojih su došli Hu et al. (2022) i Nordin et al. (2013).

Iz navedenog je jasno da učenici, nastavnici i rukovodilac Konfucijevog instituta smatraju da je prebacivanje kodova koristan alat u usavršavanju komunikativne jezičke kompetencije učenika. Međutim, vlada i stav da ta primjena treba biti pravovremena i u skladu sa jezičkim nivoom učenika. Što se tiče ograničenja primjene prebacivanja kodova, 50% ispitanika je u anketnom upitniku izjavilo da se slaže da ovoj strategiji treba pribjeći tek kad se iscrpe sve druge mogućnosti. Takođe, ispitanici smatraju da je ova strategija korisna kod

početnika, jer se 50% anketiranih u potpunosti slaže sa ovom tvrdnjom. Ovu informaciju su takođe potvrdili i nastavnici tokom intervjua, jer smatraju da je baš u ovoj fazi smjenjivanje jezika vrlo dragocjen alat, te se količina prebacivanja kodova smanjuje uporedo kako i učenici napreduju ka višim jezičkim nivoima. Ovaj podatak potvrđuje i činjenica da učenici, čiji je govor analiziran u okviru posmatranja časa, a pohađaju HSK 3 nivo, nisu u velikoj mjeri smjenjivali jezike. Direktor Konfucijevog instituta smatra da nastavnici treba da stvore ugodnu atmosferu na času i da se potrudu da ta sredina što više odslikava realnu komunikativnu situaciju u kojoj se maksimalno koristi kineski jezik, ali podržava nastavnike da koriste i engleski jezik u situaciji kada oni procijene da je neophodno, odnosno, da će učenici na taj način imati koristi u savladavanju jezičkih prepreka zbog nedovoljne kompetencije na kineskom jeziku. Do ovakvog zaključka je došao i Lee (2010) čiji su se ispitanici složili da „prebacivanje kodova treba koristiti samo onda kada je to zaista neophodno“ (Lee, 2010: 28). Sa takvom konstatacijom se slaže i Macaro koji tvrdi da „zagovaranje potpune slobode u prebacivanju kodova nije prihvatljivo“ (Macaro, 2005: 81), što sugeriše da bi nastavnike trebalo osnažiti da znaju kada, zašto i u kojoj mjeri da smjenjuju jezike.

6. ZAKLJUČCI

U ovom istraživanju, primjena triangulacije je pomogla istraživaču da međusobno uporedi dobijene rezultate i utvrdi obrasce pojavljivanja funkcije prebacivanja kodova, motive učesnika na času, kao i njihove stavove. Rezultati su pokazali da su podaci međusobno konzistentni.

Rezultati do kojih se došlo u okviru ovog istraživanja potvrđuju rezultate do kojih su došli istraživači u sličnim okolnostima: Nordin et al. (2013), Yao (2011), Hazaymeh (2022), Muñoz i Mora (2006), Greggio i Gill (2007), Jeanjaroonsri (2022), Zhu i Vanek (2017), Qian, Tian i Wang (2009), Macaro (2006 i 2009), Wang i Kirkpatrick (2012), Liu (2010), Wang i Wu (2016), Hu et al. (2022), Da (2019), Ustunel i Seedhouse (2005), Lee (2010).

Kao što je ovo istraživanje pokazalo, učionica kineskog jezika kao stranog jezika u Republici Srpskoj, može da bude mjesto u kojem se komunikacija odvija u višejezičnoj atmosferi. Komunikacija se tokom časova obavljala uz primjenu ciljnog, kineskog jezika i posredničkog, engleskog jezika. U nekoliko situacija komunikacija se odvijala i na srpskom jeziku, među učenicima, prilikom rada na zadatku. Ovome u prilog ide činjenica da istraživanja o usvajanju trećeg jezika ističu da su različiti jezici unutar jezičkog repertoara učenika u interakciji i da svi međusobno doprinose u procesu učenja jezika (Degi, 2014).

Na osnovu rezultata ovog istraživanja može se zaključiti da nastavnici, učenici, kao i rukovodilac ove obrazovne ustanove, imaju pozitivan stav prema smjenjivanju jezika. Smatraju da je prebacivanje kodova u službi procesa podučavanja i učenja, te da predstavlja efikasno sredstvo u usvajanju kineskog jezika. Ispitanici ne smatraju da smjenjivanje jezika ometa tok realizacije časa, da umanjuje efikasnost usvajanja ciljnog jezika, te da ne povećava zavisnost učenika od maternjeg jezika. Nastavnici se slažu da prebacivanje kodova ublažava afektivni filter, smatraju da smanjuje anksioznost učenika i jača njihovo samopouzdanje, da pomaže u izgradnji međuljudskih odnosa između nastavnika i učenika. Po pitanju jačanja motivacije i pozitivnog uticaja na atmosferu uglavnom su neutralnog stava. Nastavnici vjeruju da smjenjivanje jezika treba prvenstveno primjenjivati sa učenicima početnicima, te u situacijama kada su iscrpljene sve druge metode.

U okviru funkcije pristupa nastavnom sadržaju, nastavnici smjenjuju jezike sa namjerom da objasne vokabular, a naročito apstraktne pojmove. To je učinjeno davanjem ekvivalenta ili putem dodatnog objašnjavanja. Zatim za objašnjavanje gramatičkog sadržaja, kao i složenijih koncepata. U kontekstu funkcije upravljanja učionicom nastavnici smjenjuju jezike sa namjerom da učenicima daju uputstva za zadatak i da ih što više angažuju u nastavnom

procesu. Učenici smatraju da nastavnik treba na času da prebacuje kodove, te se slažu da im učenje kineskog jezika olakšava kada nastavnik, kao i oni u nekim situacijama na času smjenjuju jezike. Učenici su naveli da im prebacivanje kodova olakšava usvajanje kineskog jezika: kada uče nove pojmove, kad im nastavnik objašnjava gramatički sadržaj i novi vokabular, kao i kad dobijaju uputstava za izradu zadataka. Nastavnik je smjenjivao jezike sa namjerom da održi tok razgovora i popuni lingvističku prazninu. S obzirom da su učenici već tri godine pohađali kurs kineskog jezika, oni nisu u velikoj mjeri smjenjivali kodove na posmatranom času, što je u korelaciji i sa iskazima nastavnika i direktora Konfucijevog instituta da učenici viših jezičkih nivoa rjeđe prebacuju kodove. Učenici su smjenjivali jezike kada je nastavnik pružio ekvivalent riječi sa ciljnog na posrednički jezik, da popune prazninu u govoru i održe tok konverzacije kada nastavnik nije uspio da na posredničkom jeziku izrazi svoju misao. Na posmatranim časovima su tokom zajedničkog rada na zadatku učenici preključivali kodove na maternjem jeziku.

Iako smjenjivanje jezika ima svojih slabih strana, smatramo da ono može biti u službi usvajanja kineskog jezika, jer kao što je zaključeno, stvara povoljnu klimu u učionici, umanjuje stres učenicima zbog nedovoljne kompetencije na ciljnom jeziku, povećava iskorištenost vremena u učionici jer ubrzava proces razumijevanja gramatičkih i leksičkih nejasnoća, a na ovaj način i predstavlja most u učenju ciljnog jezika jer se kako je u literaturi pokazalo, jezici kojima učenik vlada odranije, ne mogu se izolovati, već se mogu iskoristiti za usavršavanje jezičkih kompetencija drugog stranog jezika.

Kao što je ranije navedeno, prebacivanje kodova nije bilo predmet istraživanja u Bosni i Hercegovini, a pogotovo smjenjivanje jezika u učionici kineskog jezika na našem govornom području. Smatramo da rezultati ovog istraživanja mogu pružiti sliku o praksi smjenjivanja jezika u učionici kineskog jezika. Činjenica da je ovo istraživanje provedeno na manjem uzorku, govori da se rezultati ne mogu generalizovati na sve učionice kineskog jezika. U slučaju da je istraživanje obuhvatilo i grupe kojima ne predaje izvorni govornik kineskog jezika, već domaći nastavnik, podaci bi možda bili drugačiji i možda bi se pojavile i druge funkcije.

Triangulacijom dobijenih podataka smo identifikovali funkcije i obrasce prebacivanja kodova koji ukazuju da smjenjivanje jezika ne ometa usvajanje komunikativnih jezičkih sposobnosti učenika. Proučavanje prakse prebacivanja kodova u ovoj višejezičnoj sredini i dobijeni rezultati mogu biti od koristi da se unaprijedi nastava kineskog jezika. Ova saznanja bi mogla biti korisna za nastavnike kineskog, kao i drugih stranih jezika, zatim za osobe zadužene za izradu nastavnog programa na osnovu kojih se realizuje nastava kineskog jezika za polaznike kurseva, kao i za one koji kreiraju politiku inicijalnog obrazovanja nastavnika

kineskog kao stranog jezika. Kao organizatori i direktni učesnici nastavnog procesa nastavnici bi trebali biti svjesni eventualne dobrobiti prebacivanja kodova, te u tom smislu trebali znati kada, zašto i u kojoj mjeri mogu da smjenjuju jezike u učionici stranih jezika.

Buduća istraživanja mogu se provoditi sa ciljem poređenja podataka među učenicima različitih jezičkih nivoa, kao i grupa kojima predaju izvorni i neizvorni nastavnici, kroz opservaciju većeg broja časova, koji imaju različite ishode, u smislu da obrađuju različite nastavne sadržaje. Takođe, može se ispitati situacija da li se prebacivanje kodova može izbjeći u nastavi kineskog kao stranog jezika, ili pak istražiti mogućnost korištenja maternjeg, odnosno posredničkog jezika kao sredstva koje se koristi u podučavanju i komunikaciji u učionici kineskog jezika. Na ovaj način bi se dobila šira slika o efektu prebacivanja kodova i kontekstima u kojima se može koristiti.

LITERATURA

1. Ataş, U. (2012). *Discourse Functions of Students' And Teachers' Code-Switching in EFL Classrooms: A Case Study in a Turkish University* (Master rad, Middle East Technical University, Turska). Preuzeto sa https://www.researchgate.net/publication/355046473_Discourse_functions_of_students_and_teachers_code-switching_in_EFL_classrooms_a_case_study_in_a_Turkish_university
2. Atkinson, D. (1993). *Teaching monolingual classes*. London: Longman.
3. Barančić, M. (2005). „Code-switching“ i međujezik. U Stolac, D., Ivanetić, N. i Pritchard, B. (ured.) (2005). *Jezik u društvenoj interakciji*. (1-14). Zagreb-Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenju lingvistiku.
4. Bilgin, G. P. (2019). *Functions of Code-switching in EFL Classrooms with Native and Non-native Speaker Teachers: A Qualitative Study in A Turkish University* (Master rad, De Montfort University, Ujedinjeno kraljevstvo). Preuzeto sa <https://dora.dmu.ac.uk/items/7ee57955-efa8-4519-b9fc-f5d70b18ff6d>
5. Brkljača, K. (2017). *Prebacivanje kodova između engleskog i hrvatskog jezika kod trojezičnog djeteta* (Diplomski rad, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb). Preuzeto sa <https://repositorij.erf.unizg.hr/islandora/object/erf:203>
6. Bugarski, R. (2003). *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd: Čigoja.
7. Butzkamm, W. (2003). We only learn language once. The role of the mother tongue in FL classrooms: death of a dogma. *Language Learning Journal*, 28, 29-39. Preuzeto sa https://www.researchgate.net/publication/233270411_We_only_learn_language_once_The_role_of_the_mother_tongue_in_FL_classrooms_Death_of_a_dogma.
<http://dx.doi.org/10.1080/09571730385200181>
8. Butzkamm, W. i Caldwell, J.A.W. (2009). *The Bilingual Reform Gunter: A Paradigm Shift in Foreign Language Teaching*. Tübingen: Gunter Narr Verlag. Preuzeto sa https://www.researchgate.net/publication/304579219_The_Bilingual_Reform_A_Paradigm_shift_in_Foreign_Language_Teaching
9. Byram, M. (2004). *Routledge encyclopedia of language teaching and learning*. London: Routledge.
10. Chen, Z., i Yeung, A. S. (2015). Self-efficacy in Teaching Chinese as a Foreign Language in Australian Schools. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(8), str. 23-42. <http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2015v40n8.2>

11. Cook, V. (2001). Using the first language in the classroom. *The Canadian Modern Language Review*, 57(3), str. 402-423. Preuzeto sa: https://www.researchgate.net/publication/248284977_Using_the_First_Language_in_the_Classroom
12. Cook, V. (2002). *Portraits of the L2 User* (Vol 1). Clevedon: Multilingual Matters. Preuzeto sa: <https://doi.org/10.21832/9781853595851>
13. Crystal, D. 2003. *English as a Global Language* (Second edition). Cambridge: Cambridge University Press.
14. Da, H. (2019). *Teacher's code-switching: A case of native Chinese teachers teaching in Thailand* (Master rad, Thamassat University, Tajland). Preuzeto sa: https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6021042079_10715_11307.pdf
15. Dailey-O'Cain, J. i Liebscher, G. (2009). Teacher and Student Use of the First Language in Foreign Language Classroom Interaction: Functions and Applications. U: Turnbull, M. i Dailey-O'Cain, J. (ured.) (2009) *First Language Use in Foreign in Second and Foreign Language Learning* (str. 131-144). Bristol: Multilingual Matters.
16. Damjanovski, N. (2016). *Serbliš kao hibridni jezik među srpskom dijasporom u Kanadi: svojstva i upotreba* (Doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Novi Sad). Preuzeto sa <https://nardus.mpn.gov.rs/handle/123456789/8194>.
17. Daymon, C. i Holloway, I. (2010). *Qualitative Research Methods in Public Relations and Marketing Communications* (2. izdanje.). London: Routledge. Preuzeto sa: <https://doi.org/10.4324/9780203846544>
18. Dégi, Zs. (2014). Codeswitching in the foreign language classroom. *CCI3 language and discourse*, str. 733-742. Preuzeto sa https://www.academia.edu/39840622/CODESWITCHING_IN_THE_FOREIGN_LANGUAGE_CLASSROOM.
19. Eldridge, J. (1996). Code-switching in a Turkish secondary school. *ELT Journal*, 50(4), str. 303-311. Preuzeto sa https://www.academia.edu/910558/Code_switching_in_a_Turkish_secondary_school.
20. Fachriyah, E. (2017). The Functions of Code Switching in an English Language Classroom. *Studies in English Language and Education*, 4(2), str. 148-156. Preuzeto sa: <https://jurnal.usk.ac.id/SiELE/article/view/6327>.

21. Ferguson, G. (2003). Classroom code-switching in post-colonial contexts: Functions, attitudes and policies. *AILA review*, 16(1), str. 38-51. Preuzeto sa: <https://doi.org/10.1075/aila.16.05>.
22. Filipović, J. (1998). Novi pristup analizi prebacivanja kodova. *Zbornik Matice Srpske za filologiju i lingvistiku* XLI/1, str. 153-163.
23. Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu (2018). *Istorijat katedre za sinologiju*. Preuzeto sa: <https://ff.ues.rs.ba/istorijat-katedre-za-sinologiju/>
24. Flyman, M. A. i Burenhult, N. (1999). Code-switching in second language teaching of French. (Working papers, Lund University). Preuzeto sa http://www.ling.lu.se/disseminations/pdf/47/Flyman_Burenhult.pdf.
25. Greggio, S. i Gil, G. (2007). Teacher's and Learners' Use of Code Switching in the English as a Foreign Language Classroom: A Qualitative Study. *Linguagem & ensino*, 10(2), str. 371-393. Preuzeto sa <https://www.researchgate.net/publication/260299540>.
26. Gumperz, J. J. (1982). *Discourse strategies* (No 1). Cambridge: Cambridge University Press
27. Hait, S. A. (2014). *Functions of Code Switching Used by Secondary Students in English Classes* (Master rad, Middle East University, Jordan). Preuzeto sa https://www.researchgate.net/publication/320597672_Function_of_Code_Switching_Used_by_Secondary_Students_in_English_Classes.
28. Hasibuan, A. A. i Sari, R. R. (2018). The Functions of Code Switching in Second Language Learning Classroom. *International Journal of Language and Linguistics*. 5(4), str. 99-102. Preuzeto sa: doi:10.30845/ijll.v5n4p12.
29. Hazaymeh, W. A. (2022). Teachers' Perceptions of Code-Switching Functions and Effects in English as a Foreign Language Classroom. *European Journal of Educational Research*, 11(3), str. 1839 - 1849. Preuzeto sa <https://doi.org/10.12973/eu-jer.11.3.1839>.
30. Hu, Y., Afzaal, M. i Alfadda, H. (2022). The Perceptions of International Learners Toward Teacher Code-Switching in the Elementary and Intermediate Chinese Foreign Language Classrooms. *Frontiers in Psychology*, 13, 860567. Preuzeto sa doi: 10.3389/fpsyg.2022.860567.
31. Jeanjaroonsri, R. (2022). A study of the use of code-switching: Functions and perceptions in a Thai tertiary EFL classroom. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching [e-FLT]*, 18(2), str. 5–19. <https://doi.org/10.56040/e-flt.191.643>.
32. Jin, X. (2016). *Kineski fonetski sistem*. (prevod Sara Komosar) Institut Konfucije u Beogradu. Preuzeto sa: <https://konfucije.fil.bg.ac.rs/wp/kineski-fonetski-sistem/>

33. Konfucijev institut Univerziteta u Banjoj Luci (2018). *O Konfucijevom institutu*. Preuzeto sa <https://www.ki.unibl.org/o-nama>.
34. Koprivica Lelićanin, M. i Šuvaković, A. (2011). Diskurs u učionici stranog jezika. *Pedagogija*, 66(2), str. 297-306. Preuzeto sa https://www.academia.edu/7637108/Diskurs_u_ucionici_stranog_jezika.
35. Krudthong, S. i Krudthong, K. (2023). Macro and micro functions of code-switching in efl classrooms in Thailand. *Proceeding of international academic multidisciplinary research conference in Fukuoka*, str. 117-124. Preuzeto sa <http://icbtsproceeding.ssrui.ac.th/index.php/ICBTSFUKUOKA2023/issue/view/21>.
36. Lee, H. L. J. (2010). Code Switching in the Teaching of English as a Second Language to Secondary School Students. *Malaysian Journal of ELT Research*, 6(1), str. 1-45. Preuzeto sa https://www.melta.org.my/journals/MAJER/downloads/majer06_01_01.pdf.
37. Liu, J. (2010). Teachers' Code-Switching to the L1 in EFL Classroom. *The Open Applied Linguistics Journal*, 2010, 3, str. 10-23.
38. Lovrić, M. (2012). *Code-switching in language use*. (Diplomski rad, Filozofski fakultet, Osijek). Preuzeto sa <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:820394>.
39. Macaro, E. (2005). Codeswitching in the L2 classroom: A communication and learning strategy. U: E. Llurda (ured.) (2005) *Non-native Language Teachers: Perceptions, challenges, and contributions to the profession* (str. 63- 68). Boston: Springer.
40. Macaro, E. (2009). Teacher Use of Codeswitching in the Second Language Classroom: Exploring 'Optimal' Use" in First Language Use in Foreign in Second and Foreign Language Learning. U: Turnbull, M. i Dailey-O'Cain, J. (ured.) (2009) *First Language Use in Foreign in Second and Foreign Language Learning* (str. 35-49). Bristol: Multilingual Matters
41. Mackey, A. i Gass M. S. (2005). *Second language research: Methodology and Design*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. Preuzeto sa <https://www.manaraa.com/upload/8be2a1cf-6275-4941-971c-ae6446630635.pdf>.
42. MacSwan, J. (2020). Sociolinguistic and linguistic foundations of codeswitching research. U: MacSwan, J. i Faltis C.J. (ured.) (2020) *Codeswitching in the classroom Critical Perspectives on Teaching, Learning, Policy and Ideology* (str. 3-38). New York: Routledge.
43. Manara, C. (2007). Use of L1 Support: Teachers' and Students' Opinions and Practices in an Indonesian Context. *The journal of Asia TEFL*, 4(1), str. 145-178. Preuzeto sa

http://journal.asiatefl.org/main/main.php?inx_journals=11&inx_contents=311&main=1&sub=2&submode=3&PageMode=JournalView&s_title=The Use of L1 Support Teachers and Students Opinions and Practices in an Indonesian Context.

44. Markalaus, M. (2020). *Prebacivanje kodova kao metoda upravljanja jezikom u nastavi hrvatskoga jezika* (Diplomski rad, Odjel za lingvistiku, Sveučilište u Zadru). Preuzeto sa <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:210781>.
45. Medved Krajnović, M. (2009). SLA i OVII: što se krije iza skraćenice? *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, 1(7), str. 95-109. Preuzeto sa <https://hrcak.srce.hr/45646>.
46. Metzinger, Č. T. i Toth M. (2020). Metodologija istraživačkog rada za stručne studije. Velika Gorica. Veleučilište Velika Gorica. Preuzeto sa <https://www.vvg.hr/app/uploads/2020/03/METODOLOGIJA-ISTRA%C5%BDIVA%C4%8CKOG-RADA-ZA-STRU%C4%8CNE-STUDIJE.pdf>.
47. Mikić, J. (2022). *Iskustva predavača-početnika u nastavi francuskog jezika*. Banja Luka: Filološki fakultet.
48. Mišić Ilić, B. (2011). Anglosrpski i serglis: dva varijeteta srpskog jezika nastala pod uticajem engleskog U Vera Vasić (ur) "Jezik u upotrebi / Language in use" *Primenjena lingvistika u čast Ranku Bugarskom/ Applied Linguistics in Honour of Ranko Bugarski*. Preuzeto sa https://dpls-alas.rs/pdf/ZbornikRankoBugarski_3a.pdf.
49. Muñoz, J. E., i Mora, Y. F. (2006). Functions of Code-Switching: Tools for Learning and Communicating in English Classes. *HOW*, 13(1), str. 31-45.
50. Nikolić, M. N. (2018). Analiza konverzacije - kritički pristup tekstu. *Reči*, 10(1), str. 30-48.
51. Nilep, C. (2006). Code Switching in Sociocultural Linguistics. *Colorado Research in Linguistics*, 19, str. 1-22. Preuzeto sa <https://doi.org/10.25810/hnq4-jv62>.
52. Nordin, N.M., Ali, F.D.R., Zubir, S.I.S.S.i Sadjirin, R. (2013). ESL Learners' reactions towards code switching in classroom settings. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 90, str. 478 – 487.
53. Othman, M.M. (2015). Functions of Code Switching: A Case Study (Master rad, Eastern Mediterranean University Gazimağusa, North Cyprus). Preuzeto sa <http://i-rep.emu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11129/2547/1/OthmanMuhammad.pdf>.
54. Pavić, Ž. i Šundalić, A. (2021). *Uvod u metodologiju društvenih znanosti*. Osijek: Filozofski fakultet.

55. Poplack, S. (1980). Sometimes I'll start a sentence in a Spanish y termino en español: toward a typology of code-switching. *Linguistics* 18(7/8), str. 581-618. Preuzeto sa https://www.researchgate.net/publication/249932906_Sometimes_I'll_start_a_sentence_in_Spanish_Y_TERMINO_EN_ESPANOL_toward_a_typology_of_code-switching_1.
56. Posavec, L. V. (2004). *Metode društvenih istraživanja*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.
57. Qian, X., Tian, G., i Wang, Q. (2009). Codeswitching in the primary EFL classroom in China—Two case studies. *System*, 37(4), str. 719-730.
58. Rathert, S. (2012). Functions of Teacher and Student Code-Switching in an EFL Classroom and Pedagogical Focus: Observations and Implications. *Educational Process: International Journal*, 1 (1-2), str. 7-18.
59. Savić, J. M. 1996. *Code-switching: Theoretical and methodological issues*. Monografija Filološkog Fakulteta br. 81. Beograd: Filološki Fakultet
60. Sert, O. (2005). The Functions of Code Switching in ELT Classrooms. *The Internet TESL Journal*, 11(8), str. 1-6. Preuzeto sa <http://iteslj.org/Articles/Sert-CodeSwitching.html>.
61. Stell, G. i Yakpo, K. (2015). Elusive or self-evident? Looking for common ground in approaches to code-switching. U: Auer, P. Essen, G i Werner, F (ured.) (2015) *Code-switching between structural and sociolinguistic perspectives*, (str. 1-16). Berlin: De Gruyter. Preuzeto sa: <https://doi.org/10.1515/9783110346879.1>
62. Suryaningsih, P.A. (2023). Exploring the Functions of Code Switching in the Context of Teaching and Learning Activities. *Jurnal Ikatan Keluarga Alumni Undiksha* 21(1), str. 44-50.
63. Temesgen, A. i Hailu, E. (2022). Teachers' codeswitching in EFL classrooms: Functions and motivations, *Cogent Education*, 9(1), 2124039.
64. Üstünel, E. i Seedhouse, P. (2005). Why that, in that language, right now? Code-switching and pedagogical focus. *International Journal of Applied Linguistics*, 15(3), str. 302-325.
65. Valdés, G., (2020). Sandwiching, Polylinguaging, Translinguaging, And Codeswitching: Challenging Monolingual Dogma in Institutionalized Language Teaching. U: MacSwan, J. i Faltis C.J. (ured.) (2020) *Codeswitching in the classroom Critical Perspectives on Teaching, Learning, Policy and Ideology* (str. 114-147). New York: Routledge.

66. Vilke, M. (1991). Bilingvizam kod djece. *Strani jezici* XX, 3, str. 138-146. Preuzeto sa https://stranijezici.ffzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/10/SJ_20_3_3.pdf.
67. Villasanti, S. R. (2016). *Monolingual Policies In The Efl/Bilingual Classroom: Teachers' Perceptions Of And Beliefs About L1/L2 Use* (Master rad, University of Illinois). Preuzeto sa <https://core.ac.uk/download/pdf/158313679.pdf>.
68. Vuković, M. i Štrbac, N. (2019). *Metodologija naučnih istraživanja*. Bor. Tehnički fakultet.
69. Walsh, S. (2006). *Investigating classroom discourse*. London: Routledge. Preuzeto sa https://www.researchgate.net/publication/287510121_Investigating_Classroom_Discourse.
70. Wang, D. (2014). *English in the Chinese Foreign Language Classroom*. Bern: Peter Lang. Preuzeto sa <https://dokumen.pub/english-in-the-chinese-foreign-language-classroom-9783034313094-9783035106565-2013042283.html>.
71. Wang, D. i Kirkpatrick, A. (2012). Code choice in the Chinese as a foreign language classroom. *Multilingual Education*, 2(3), str. 1-18. Preuzeto sa <http://www.multilingual-education.com/content/2/1/3>. <https://doi.org/10.1186/2191-5059-2-3>.
72. Wang, J., i Wu, J. (2016). Conversation code-switching in class with Chinese as foreign Language. *Theory and Practice in Language Studies*, 6(4), str. 894-905. <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.0604.30>
73. Yao, M. (2011). On Attitudes to Teachers' Code-switching in EFL Classes. *World Journal of English Language*, 1(1), str. 19-28. Preuzeto sa https://www.researchgate.net/publication/276226234_On_Attitudes_to_Teachers'_Code-switching_in_EFL_Classes.
74. Yletyinen, H. (2004). *The functions of code switching in EFL classroom* (Master rad, Jyväskylä: University Of Jyväskylä: Finland) Preuzeto sa https://www.academia.edu/8072247/THE_FUNCTIONS_OF_CODESWITCHING_IN_EFL_CLASSROOM.
75. Zhang, Q., Osborne, C., Shao, L. i Lin, M. (2020). A translanguaging perspective of medium of instruction in CFL classrooms. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 43(5), str. 359-372. Preuzeto sa: <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1737089>
76. Zhu, X., i Vanek, N. (2017). Facilitative effects of learner-directed codeswitching: Evidence from Chinese learners of English. *International Journal of Bilingual*

Education and Bilingualism, 20(7), str. 773-787. Preuzeto sa:
<https://doi.org/10.1080/13670050.2015.1087962>.

77. Živković, G. (2020). *Prebacivanje kodova kod bilingvalne djece* (Diplomski rad, Zagreb: Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu). Preuzeto sa:
<https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:712223>.

Prilozi

Prilog 1

Legenda za transkripciju govora učenika i nastavnika:

n nastavnik

U - svi učenici

u1, 2, 3 ... konkretan učenik

u neidentifikovan učenik

+ kratka pauza

++ duga pauza

(()) komentari autora

XXX zvuk nije dovoljno glasan ili jasan da bi se mogao razumjeti

CAPITAL naglašena riječ

* prevod na srpski jezik

kurziv prevod sa kineskog

normal prevod sa engleskog

Prilog 2

Anketa za nastavnike

Dear teachers, the aim of this questionnaire is to determine how often and when you code-switch (alternate sentences, phrases or just words) from Chinese language to English in communication with your students in your Chinese learning classroom, and also what are your perceptions of code-switching in Chinese foreign language classroom.

The results will be used in master's thesis with other findings, to derive conclusions on the frequency of using code-switching, as well as situations and benefits of using code-switching in CFL classrooms.

THANK YOU FOR PARTICIPATING IN THIS SURVEY!

A

General information

1. How long have you been teaching Chinese as a foreign language?

2. What level students do you teach?

B

Frequency of code-switching

Please rate how often you code-switch (alternate sentences/phrases or just words from Chinese to English) for the following purposes in your Chinese language classroom.

These scales are used:

1= Never	2= Rarely	3= Often	4= Most of the time	5= Every time
----------	-----------	----------	---------------------	---------------

Tick with a cross (X) in the appropriate column for each sentence

In the class I switch from Chinese to English ...	1	2	3	4	5
1. In the class I switch from Chinese to English to explain meaning of vocabulary and phrases					
2. In the class I switch from Chinese to English to explain grammar concepts					
3. In the class I switch from Chinese to English to explain difficult concepts (e.g. polysemy)					
4. In the class I switch from Chinese to English to check students' comprehension					
5. In the class I switch from Chinese to English to give instructions to complete the activity					
6. In the class I switch from Chinese to English to encourage students' participation in teaching process					

Teachers' attitudes towards code-switching

Please rate the following statements according to your beliefs about the practice of code-switching in Chinese as a Foreign Language (CFL) classrooms.

These scales are used:

1= Strongly disagree	2= Disagree	3= Neither agree or disagree	4= Agree	5= Strongly agree
----------------------	-------------	------------------------------	----------	-------------------

Tick with a cross (X) the appropriate column for each sentence

I believe that code-switching	1	2	3	4	5
1. I believe that code-switching facilitates the language learning process.					
2. I believe that code-switching reduces students' anxiety in learning Chinese process.					
3. I believe that code-switching increases students' motivation in learning Chinese					
4. I believe that code-switching strengthens students' self-confidence in learning Chinese.					
5. I believe that code-switching makes classroom atmosphere more active.					
6. I believe that code-switching builds rapport between teachers and students.					
7. I believe that code-switching is an efficient strategy to be used in language classrooms.					
8. I believe that code-switching should be used only with beginners or elementary level students.					
9. I believe that code-switching should only be used as a last resort when all other options have been exhausted.					
10. I believe that code-switching increases students' dependency on the L1.					
11. I believe that code-switching makes the lecture unsmooth.					
12. I believe that code-switching makes the lecture less effective than using only target language.					

Prilog 3

Anketa za učenike

Dragi učenice, ova anonimna anketa je namijenjena da ispita tvoj stav o korištenju engleskog jezika u toku časa kineskog jezika.

Rezultati koje dobijemo će, pored ostalih rezultata, biti iskorišteni, za master rad u cilju da se dobije slika o tome da li upotreba engleskog jezika olakšava učenicima učenje kineskog jezika.

HVALA TI ŠTO PRISTAJEŠ DA BUDEŠ UČESNIK U ANKETI!

A Opšte informacije

Na ponuđenu liniju napiši odgovor.

1. Koliko dugo učiš kineski jezik?

2. Koliko imaš godina?

B

Zaokruži „DA“ ili „NE“ u zavisnosti da li se slažeš ili ne slažeš sa ponuđenim tvrdnjama.

1. Smatram da osim kineskog jezika nastavnik treba da koristi i engleski jezik tokom časa u nekim situacijama.

DA

NE

2. Smatram da mi u savladavanju kineskog jezika pomaže ako nastavnik na časovima koristi i engleski jezik u nekim situacijama.

DA

NE

3. Smatram da mi u savladavanju kineskog jezika pomaže kada ja u nekim situacijama mogu da koristim engleski jezik na časovima pored kineskog jezika.

DA

NE

Na linije ispod napiši u kojim situacijama (npr. kada objašnjava nove riječi, gramatiku, daje uputstva za zadatak, i slično) ti učenje kineskog jezika olakšava kada nastavnik koristi engleski jezik.

Prilog 4

Pitanja za intervju za nastavnike:

Background information:

Would you please tell me something about your academic background?

How long have you been teaching Chinese courses?

Which year of students are you teaching?

1. Do you think using L1/medium language is an issue in the CFL classroom? If so, have your perceptions of L1/medium language use changed over years of teaching?
2. Does CI have any regulation about L1/medium language and L2 use in the CFL classroom? If yes, please explain. If no, does your department expect you not to use the L1/medium language in your teaching?
3. What do you think of teaching Chinese through Chinese in the CFL classroom?
4. Would you feel challenged to teach only in the L2 without being allowed to use the L1/medium language to some extent in the CFL classroom? If so, what aspects of difficulties would you have?
5. When is the L1/medium language used in your CFL classroom (e.g. explaining grammar and vocabulary; giving activity instructions; etc)?
6. What do you think of the roles of L1/medium language use in relation to students' cognitive needs?
7. What do you think of the roles of L1 use in relation to students' affective needs?
8. What are the drawbacks behind using code-switching in classrooms?
9. Do you think you need any training about when it is appropriate to codeswitch and to what extent?

Prilog 5

Pitanja za intervju za rukovodioca Konfucijevog instituta:

INTERVIEW QUESTIONS FOR SCHOOL AUTHORITIES

Question 1: Does Confucius Institute have any requirements for Chinese teachers regarding their language choices used in class? Such as “do not speak or speak as little as possible Serbian or English.”

Question 2: Have you ever inspected Chinese teachers’ classes in your school? What kinds of languages do they use to teach?

Question 3: Have you received any feedback or complaints from students, teachers or parents about the Chinese teachers’ overuse of medium language in class?

Question 4: Do you support Chinese teachers speaking English/Serbian in their Chinese classes?

BIOGRAFIJA

Kristina Mataruga je rođena 21. marta 1977. godine u Subotici, gdje je završila osnovnu školu i Gimnaziju, društveno - jezički smjer.

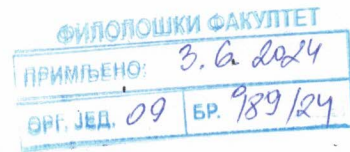
Školske 1996/97. godine je upisala Filološki fakultet u Beogradu, smjer kineski jezik i književnost, gdje je diplomirala u martu 2001. godine.

Drugi ciklus studija upisala je na Filološkom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci u oktobru 2021. godine na studijskom programu *Metodika nastave stranih jezika i književnosti*.

Po završetku osnovnih studija radila je u Gimnaziji "Svetozar Marković", u Subotici, kao profesor engleskog jezika. U januaru 2002. godine se preselila u Kozarsku Dubicu i radila u Osnovnoj školi "Vuk S. Karadžić" u Kozarskoj Dubici, kao nastavnik engleskog jezika.

Od 2016. godine radi u Republičkom pedagoškom zavodu Republike Srpske kao inspektor - prosvjetni savjetnik za predmetnu nastavu – nastavno područje jezici.

Udata je i majka dvije kćerke.

Универзитет у Бањој Луци

Филолошки факултет

Наставно-научном већу

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци, на 179. сједници, одржаној 10. априла 2024. године, усвојило је предлог комисије за оцену мастер рада „Пребацавање кодова у настави кинеског као страног језика“ кандидаткиње Кристине Матаруга, у следећем саставу: проф. др Јовица Микић, председник, проф. др Сања Јосифовић Елезовић, члан, и доц. др Љиљана Стевић, члан. Након читања рада, ова комисија Већу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад „Пребацавање кодова у настави кинеског као страног језика“ кандидаткиње Кристине Матаруга написан је на укупно 84 нумерисане странице, величином слова 12, са проредом 1,5. Структуру рада чине: *Садржај* (стр. 7–8), *Увод* (стр. 9–11), *Теоријски оквир истраживања* (стр. 12–23), *Методолошки оквир истраживања* (стр. 24–31), *Резултати истраживања* (стр. 33–62), *Дискусија* (стр. 63–67), *Закључци* (стр. 68–70), *Литература* (стр. 71–78) и *Прилози* (стр. 79–84).

У *Уводу* кандидаткиња помиње све распрострањеније учење кинеског језика у свету и у Републици Српској, одређује смењивање циљног, матерњег и посредничког језика у настави као предмет властитог истраживања, укратко наводи постављене циљеве, те образлаже потребу да се овакво истраживање обави у датом временском и просторном контексту.

У *Теоријском оквиру истраживања* дат је критички преглед литературе релевантне за различите аспекте разматране проблематике. Пошто су наведена становишта са којих се одређује пребацавање кодова у комуникацију, дат је и осврт на специфичности ове појаве у настави и учењу страних језика. Затим су изнети аргументи истраживача који заговарају употребу искључиво циљног језика у

настави, и оних који прекључивање кодова сматрају корисном и ефикасном стратегијом у настави страног језика. Уз приказ различитих класификација, кандидаткиња се опредељује за Фергусонову поделу пребацивања кодова према функцијама: за приступ наставном садржају, за организацију рада у учионици и за одржавања међуљудских односа. Размотрени су и аспекти значајни за контекст спроведеног истраживања: енглески језик као *lingua franca*, наставник као изворни говорник циљног језика, типолошке разлике између кинеског и српског језика. Ово поглавље завршава се исцрпним приказом објављених истраживања чија је тема прекључивање кодова у наставни страних језика у опште и у наставни кинеског језика посебно.

У вези са методологијом, кандидаткиња најпре излаже циљеве истраживања: утврдити ситуације у којима се јавља пребацивање кодова, као и разлоге за ту активност; утврдити да ли ова пракса има позитивне или негативне последице по стицање језичко-комуникативне компетенције; пружити увид у ставове укључених актера о смењивању језика у неформалној настави кинеског као страног језика. Основна хипотеза гласи да се прекључивање кодова испољава кроз различите функције и мотиве и доприноси побољшању језичких знања и вештина. Методологију карактерише и триангулација: подаци су прикупљени посматрањем и снимањем часова кинеског језика у Конфучијевом институту у Бањој Луци, анкетирањем ученика и наставника, интервјуисањем наставника и директора наведене институције. При тумачењу добијених података примењене су анализа конверзације и анализа садржаја. Своје истраживање кандидаткиња одређује као студију случаја.

Приказ резултата истраживања структурисан је у складу са наведеном триангулацијом. У вези са посматраним часовима посебно се третирају говор наставника и говор ученика, при чему се дају транскрипција и превод одговарајућих секвенци, као и кратки коментари аутора истраживања. Резултати показују следеће: наставник прибегава посредничком (енглеском) језику да би олакшао приступ наставом садржају (граматичким и лексичким елементима) и да би организовао наставни процес, нарочито да би ученицима дао јасне радне налоге; у комуникацији са наставником, ученици користе енглески језик, углавном стога

што немају довољно развијену лексичку компетенцију на кинеском, док из сличног разлога међусобно користе матерњи језик.

Анкетирани наставници начелно исказују позитиван однос према прекључивању језика и потврђују да постоје различите функције ове стратегије: објашњавање предметних садржаја, провера разумевања, управљање одељењем, одржавање мотивације и самопуздања итд. Ученици сматрају да им је учење кинеског језика лакше уколико енглески језик повремено користе и наставник и они сами.

Интервјуисани наставници истичу да је прибегавање енглеског језика практично неопходно у датом контексту, и то због когнитивних и афективних разлога. Директор Конфучијевог института додаје да се у овој установи не забрањује употреба посредничког језика, али да наставници треба да га користе онда када је то заиста неопходно.

Поглавља *Дискусија* и *Закључци* јесу завршни и комплементарни делови рада. У првом од њих, кандидаткиња тумачи резултате властитог истраживања доводећи их у везу са ставовима експерата за тему пребацивања кодова. У другом сажима резултате уз имплицитно потврђивање изнетих претпоставки, и образлаже потенцијални допринос рада оптимизацији наставе кинеског језика.

Закључак и предлог

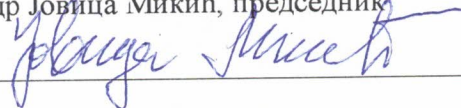
Прекључивање кодова представља важан, али у нашој средини непроучени аспект наставе и учења кинеског као страног језика. Мастер рад Кристине Матаруга представља први покушај да се ова проблематика поближе испита и због тога је глотодидактички значај истраживања неспоран. Пошто је истраживање спроведено на сведеном корпусу и изорку, феномен је испитан са више становишта применом триангулације. Текст достављен комисији одликују истанчаност запажања, доследност у извођењу закључака, логично структурисање и јасно излагање. Критеријуми за израду завршног рада на другом циклусу студија у потпуности су задовољени. Комисија из наведених разлога **предлаже Наставно-научном вијећу Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци да**

кандидаткињи **Кристини Матаруга** одобри усмену одбрану рада пред
комисијом која потписује овај извјештај.

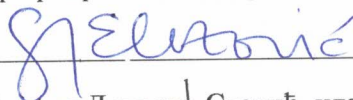
У Бањој Луци, 3.6. 2024.

Комисија

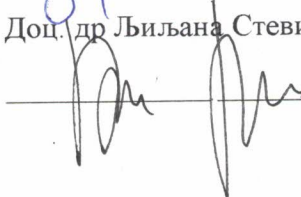
Проф. др Јовица Микић, председник

Проф. др Сања Јосифовић Елезовић, члан

Доц. др Љиљана Стевић, члан

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ

Изјављујем да је
мастер/магистарски рад

Наслов рада Пребацување кодова у настави минеској као страног језика
Наслов рада на енглеском језику Code-switching in teaching and learning Chinese as a foreign language

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да мастер/магистарски рад, у цјелини или у дијеловима, није био предложен за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лица.

У Бањој Луци 18.6.2021.

Потпис кандидата

Изјава 2

Изјава којом се овлашћује филолошки факултет/ Академија умјетности
Универзитета у Бањој Луци да мастер/магистарски рад учини јавно доступним

Овлашћујем филолошки факултет/ Академију умјетности Универзитета у Бањој
Луци да мој мастер/магистарски рад, под насловом

Пребацивање кодрва у наслову кинеској као сиратној језика

који је моје ауторско дјело, учини јавно доступним.

Мастер/магистарски рад са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату,
погодном за трајно архивирање.

Мој мастер/магистарски рад, похрањен у д и г и т а л н и р е п о з и т о р и ј у м Универзитета
у Бањој Луци, могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце
Креативне заједнице (*Creative Commons*), за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство
2. Ауторство - некомерцијално
3. Ауторство - некомерцијално - без прераде
4. Ауторство - некомерцијално - дијелити под истим условима
5. Ауторство - без прераде
6. Ауторство - дијелити под истим условима

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци, кратак опис лиценци дат је
на полеђини листа).

У Бањој Луци 18.6.2024.

Потпис кандидата

Изјава 3

Изјава о идентичности штампане и електронске верзије
мастер/магистарског рада

Име и презиме аутора Кристина Матаруја
Наслов рада Пребаљивање кодова у жакети кинеској као сиротњи језика
Ментор проф др Јовица Микити

Изјављујем да је штампана верзија мог мастер/магистарског рада идентична електронској верзији коју сам предао/ла за дигитални репозиторијум Универзитета у Бањој Луци.

У Бањој Луци 18.6.2024.

Потпис кандидата

